49ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1478 Կ. ՊՈԼԻՍ ՇԱԲԱԹ 19 ԱՊՐԻԼ 1906 8 ՐԻՊԻԼ, ԷՎՎԷԼ, 1324 – 19 ՆԻՍԱՆ 1322

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte.
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ ԿՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԹՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պալը Այի Ճատտէսի, 38
Թմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ եւ չեն տրուիր

Մանկունաքի Եֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یومی وسیاسی غزتهدر
صاحب امتیازی: ارمانس فریه
اداره‌خانه‌سی: باب‌عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿԻ	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղրշ.	50 ղրշ.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	18 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 գրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ,, ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

Մ. ՏԱՌՈՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՍԵՐՈՒՆԴ

« Եթէ գրականութիւնը ազ-
« գերու պատկերն է, պէտք
« պիտի ըլլար յուսահատիլ
« Ֆրանսայէն։»
ԱԴՈՒՄ ՍԱԼՎԱՆՏԻ

Ֆրանսա ընկերային խորունկ վէրքով մը կը տառապի։ Իր զաւակները տարուէ տարի կը կատարակուին, կը տասանորդուին, մինչ իր «արևելեան թշնամին» ծովի աւազներուն չափ զաւակ կը հայտնէ, որոնք մայր-երկիրը լեցնելէ ետք, կը ցրուին ամբողջ աշխարհ, գոյութեան պայքարը ճակատեցընելու համար։

Ամէնէն պերճախօս ընկերաբանները, ամէնէն հոյակապ միտքերը և ամէնէն արտօր Ֆրանսացիները զուր կը տքնին, զուր կը մտապատին դարման տանելու այս ախտին որ Հայրենիքին կ'սպառնայ, անոր համաչխարհիկ համբաւին և գոյութեան թելը կը խաղցնէ կորուստի եզերքին վրայ։

Ուշադիր դիտողին հետաքրքրութիւնէն չվրիպիր թէ այս մարդանատութեան (dépopulation) երեւոյթին պատճառը Ֆրանսայի ընտանեկան և ընկերային կեանքն է ուղղակի։ Բարքերու սանձարձակութիւնը, կարգ ու սարքերու հաճոյամոլութիւնը, ո՛չ միայն մասնաւոր այլ հանրային կեանքին մէջ իսկ այն տեսակ մը ծայրայեղ խանգաւառութիւնն ու կնահաճութիւնը մայր երակներն են անոր։

Կինն է որ կը կործանէ Ֆրանսան։ Կինը՝ իր բոլոր կազմածներովը հեշտասնոցութեան և ցանկամոլութեան չվթայ մը կ'անցընէ այդ ազնուական ժողովուրդին ոտքերուն, և դարերու մռայլ աշխատութիւնէն յոգնած այդ ցեղը բոլորովին իր հիւանդագին փնտռտոցը կը գտնէ մոլութեան անկողնին վրայ։

Արդեօք կարելի չէ՞ այս զարհուրելի վրայէն փրկել Ֆրանսայի ժողովուրդը։ Բացարձակօրէն ժխտելու ո՛և է պատճառ և նկատում չկայ։ Բնական է վերականգնումը անոր՝ երբ ջանքը միահամուռ ըլլայ, երբ լոյսը առաջնորդող տարրերը միահամուռ և միասիրտ գործեն։ Ֆրանսա դիմաց ոչ-ոքի երբ Դասակարգութիւնը, Գրականութիւնը և Գիտաբանութիւնը համանուագ աշխատին այդ խնդիրին։

Սակայն խնդիր է թէ կարելի պիտի ըլլայ այդ բանը։ Երեւոյթները յուսալից չեն։ Կղերականութիւնը դատարակութիւնը, և այսօր պիտի տեսնենք որ գրականութիւնն ու գեղարուեստն են որ ամէնէն աւելի չուշ կուգան այդ անտարբերութեան ձգտումին։

Երկար փաստաբերութիւններու տեղի չկայ։ Առէջ ֆրանսերէն գիրք մը, գեղարուեստական կամ գրական հանդէս մը, դիտեցէք Բարիզեան բոլոր հրատարակութիւնները և հոն ուրիշ բան չպիտի գտնէք, բայց միայն ինքնախորշի պատմութիւններ, մեղանչումի նկարագրութիւններ, ժամանակներու հոտուածներ, մերկ կիներու անթիւ անհամար տեսակներ և պատկերներ։ Հոն գեղարուեստը դարձեալ մերկութիւն կը հագցուի, և գրականութիւն՝ փողոցի կիներու քծնիքները, համբոյրները և միսերը։ Իրենց արձանագրածները և իրենց նկարիչները ամէնէն ազնիւ զգացումներէն ամէնէն գեղանպարշները կը ներկայացընեն մերկ կիներով միայն, և գրագէտները անձնայրեաց՝ կը հետապնդեն տարփանքի, ցանկասիրութեան և մարմնի գրառները։

Անտարբերութիւն պիտի ըլլար կիները դատարկել իրը հիմը կամ աստուածը գեղարուեստին։ Այդ էակին մարմնական գեղեցկութիւնն իսկ խնդրի առարկայ է կարդ մը խորհուրդներու համար։ Շոբէնհաուէր նոյն իսկ ուզել կը գտնէ զայն։ Այդ երես առած տեսին ծայրայեղ պաշտանքն է որ կը տկարացնէ մարդկային միւս զգացումները, առնի՛ ամէնէ, առնի՛ առողջ, առնի՛ կորովի և առնի՛ մարդկային։ Այս պատճառներով է որ Ֆրանսա կը հանդիպի Անկիւ-Սաքսոն և Գերման ցեղերուն առջեւէն, գիտութեան, խորհրդութեան, և ճշմարիտ մարդկայնութեան ասպարէզին մէջ, և ասոր համա՛ր է որ կը կորսնցնէ իր դարաւոր արժանիքները։ Անգլիա ալ գեղարուեստ ունի, Գերմանիա ալ գրականութիւն։ բայց պարզ հետաքրքրութիւն մը պիտի ցուցընէ թէ ի՞նչ է անոնց ոգին, ի՞նչ է անոնց ձգտումը։ Անոնց մէջ կինը միջոց մըն է միայն, առարկայ մը և ո՛չ թէ նպատակ, ինչպէս կրնանք հեռուցնել Ֆրանսայինին համար։

* * *

Երբ մեծամեծ վիճաբանութիւններ, մտազբաղումներ, հրատարակութիւններ կ'ըլլան Ֆրանսայի մարդանատութեան համար, չեմ յիշեր որ անդրադարձուն նոյն ցաւը հարցին վրայ։ Ամուսնութեան և ամուսնալուծման օրէնքները կատարի պայքարներէ ետք վերանորոգեցին, աւելի թոյլատու ըրին՝ ամուսնութիւնը հրապուրիչ և դիւրին ընծայելու համար, որպէս զի սերնդագործութիւնը կանոնաւորուի։ Բայց հաստատի չէ որ այդ խայծը զօրաւոր ըլլայ կարթելու Ֆրանսայի սկեպտիկ և ամուսնատեաց երիտասարդութիւնը, որ ամենօրեայ դիւրագին սէրերուն և ատան հաճոյքներուն մոլին եղած է և ամուսնութիւնը կը նկատէ թակարդ մը ուր խմողը պէտք է առաքինութիւնը ունենայ համբերելու ամէն բանի, սկսելով իր կնոջը չափազանց մեղանչութիւնէն՝ ուրիշ երիտասարդներու հետ։

Բացայայտ է որ այս հաճոյամոլ դրականութիւնը, յայտատարանութիւնը (pornographie) է գլխաւոր սիւներէն մին, որ կը կանգնեցնեն սերունդին կոտորակուելուն, անկումին և կորուստին չէնքը, պակասցնելով ամուսնութիւնները։

Վերջերս կռիւ մը սկսաւ այս դրութեան դէմ։ Բայց տեսակէտը հնօրեայ բարոյականը, աւանդական պարկեշտութիւնն էր։ Վաղեմի հրեատը՝ Մ. Պերանժէ, գլուխ էր այս պայքարին, առաջնորդը և մղիչը, երբ Մեբակոյսին և Թերթերու սիւնակներուն մէջ կը յայտարարէր։

—Պարկեշտ մայր մը այսօր իր զաւակը չէ կրնար պատոյել Բարիզի փողոցներուն մէջ։ Ապակեփեղկերու մէջ ցուցադրուած պատկերները, քառթրատիպները և հանրային պարտէզները արձանագրածները կը կարմրցնեն մեր դեռատի աղջիկներն ու տղաքը։

Շատ լուրջ խորհողներ արձագանգեցին այս գաղափարը և պահ մը թուացաւ ոտքի կանգնութեան մի՛ջամտութեան վրայ, բայց դեռ դարձադրութեան շարժումը չսկսաւ և սկսելիք ալ չունի։

Պարոնայք Ֆրանսացիները, մեծ մասով, ընդոստացան այս յայտարարութեան դէմ, հոն գաղափարի և մտածումի, դեղարուեստի և իսկապի անկախութեան կշիռներուն, ձեռնակապումը նշմարելին, առանց խորհելու թէ այդ ազատութիւնն չտա՞ ինքնաբերաբար մարդանատութիւնը։

Այսօր ոչ ոք կրնայ յոյսով զարնելու, Միսոպօնեաս, Լէոն Տօտէներու գործը, որքան ալ անվերապահ պատկերներու էջեր պարունակուին անոնց մէջ։ Անոնք գրուած են գաղափարի մը համար, մարդկայնական ձգտումի մը, կամ ընկերային տիպարներու հոգեկան վիրահատութեանը համար։ Բայց ա՞ւ դնենք այն ծովածաւալ գրականութիւնը բնագէտ (naturaliste) և տարփայոյզ (passionnel) պիտակներով գրականութիւնը՝ Անթոնէն Ռէշանեան, Ժօրժ Պոմերու, Ռընէ Մըզրուաներու, Վիքթորիէն ու Սոսէյներու, կամ ու Թէսամօնեներու և ուրիշ հարիւրաւորներու աշխատութիւնը որոնք անանկելի, անվերջանալի պատմութիւններն են մեղանչող կիներու և յայտատիրամոլներու։

Եւ գժբաղդաբար, այս է այսօր Ֆրանսայի օրուան գրականութիւնը, հրատարակութիւններէ հարիւրին ինը-սունը հինգը։

Այս պարմաններուն մէջ, ի՞նչպէս չգոչէ Ֆրանսայի խորհողը թէ, «Եթէ գրականութիւնը ազգերու պատկերն է, պէտք պիտի ըլլայ յուսահատիլ Ֆրանսայէն»։

Օտար դիտող մը, իրա՛ւ ալ, երբ կարդայ ու օրը օրին հետեւի այդ մտաւոր և գեղարուեստական գործունէութեան, ակամայ կը մղուի սա բանդագուշանքը ընելու թէ, Ֆրանսա անհոգն անկողին մըն է մեղքի, ուր կիներէն շատերը կը տապալին գերազանց մոլութեան մը դիրքը, տարփանքէ տարփանք, հեշտանքէ հեշտանք, մարմնէ մարմնի կը թաւալին, իրենց մերկ մարմինը կը քաշկռտեն մահճակալներու երեսներուն եզերքն ի վեր, իսկ այդերը շնական քմահիմնար իրենց պեսին ծայրը, կեանքին ուրիշ զգացումներուն անդիսակ, աշխարհ միայն ցանկութեան գաւազանի մը վրայ հատատուած գաւազանդ, մաչած, անարիւնցած և ախոռաէլուած էակներ են որոնք կէս ճամբան ընկճած են ուղեւորի մը պէս, որ իր ուժերուն սպառիլը կ'ողբայ ճամբուն անհասանելի երկարութեանը առջեւ, մէկ մը իր կլորած տեղը դիտելով զոհ ժպիտով մը և մէկ մըն ալ կարօտի դառն կծկում մը ընելով, առաջնորդին համար։

Ինչո՞ւ այս տխուր պատկերը ստեղծուի։ Իրաւ, անոնք են բարքերն ու կենցաղը Ֆրանսայի, ինչ որ կը կարգանք իրեն իսկ գրչի տէր անձերէն։ Լատտեռ ըլլանք պահ մը և այդ երկերուն խոստովանութիւններէն հատուած մը գեղչենք։ Բայց ա՛ւ կը բաւէ իրողութիւնը հերքելու համար։ Դիժբաղդաբար ոչ։ Ֆրանսա եթէ կարծուած տեղը չէ, դէպի հոն կը դիմէ սակայն։ Վկայ ամենօրեայ սերնդային փճացումը, իր մարդկային սպառումը, սպառումին հետ նաև մտաւորական գեղեցիկ ձիրքերուն։ Ֆրանսա այս ընթացքով քաղաքակիրթ աշխարհի իր առաջնորդութիւնը պիտի կորսնցնէ գրականութեան և գեղարուեստին մէջ։ Եւ արդէն Հիւսիսի և Ռուսական աւելի առողջ գրականութիւնները սկսած են սրանալ անոր, որուն թիկի տարերը կը ջլոտին, իսկական աւիշը կը դանդաղի, կը սպառի տակա։

Ֆրանսա կ'ուզէ վերականգնել և պիտի կրնայ ալ այդ բանը եթէ ուզէ։ Այդ վերութեան հզօր ազդակներէն մէկ զոյգը պիտի ըլլայ գեղարուեստը և գրականութիւնը, երբ ասոնք, եղբայրացած՝ վանդէին առջեւ, հակառակ հոսանք մը արտաբերեն, նոր առոյգ չունչ մը արձակեն, վառարելով կիրը և Հանդէսը իրենց գործունէութեան ասպարէզին։

ՅԱԿՈԲ ՏԷՐ-ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ

ԱԼՖՈՆՍՈ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ՄԱՅՐԸ. — Տիլլի Թիւիլրաֆի կանանց Բաժնին մէջ հետեւեալը կը կարդանք. — Էնա իշխանուհին հետ Սպանիոյ թագաւորին մօտակայ ամուսնութիւնը այնպիսի զէպք մըն է, որ յոյժ կարեւոր ազդեցութիւն մը պիտի ներգործէ երկու ազգերուն (Անգլիոյ և Սպանիոյ) կեանքերուն վրայ, և անսարակոյս պիտի ստեղծէ քաղաքական մերձեցման նոր դարաշրջան մը երկու ժողովուրդներուն միջեւ։ Հետեւաբար, բոլոր այն նիւթերը՝ որոնք զուտ սպանիական են, և Սպանիան կը զանազանեն միւս երկիրներէն, սկսած են մասնաւոր շահեկանութիւն մը ունենալ անգլիական ժողովուրդին երեւակայութեան համար։ Սպանիան ժամանակիս պատմութեան մէջ Ալֆոնսօ թագաւորէն անմիջապէս վերջ անգլիացի ընթերցողներուն համար մեծ շահեկանութիւն ունի իր թագուհի-մայրը։

Միջահասակ, մեւրամագիկ դէմքով, աստուրիական գիմագծերով, պատկառելի երեւոյթով, բոլոր կերպերովը թագուհի, սակայն, իսկ գործի մէջ կորովի, Տօնա Մարիա Քրիսթինա Խնամակալութեան մեծագոյն դէմքն է։ Իր ամուսնոյն Տօն Ալֆոնսօ ԺԳ-ի մահուան վրայ, ամուսնութենէն մնացած էին երկու իշխանուհիներ, — Տօնա Մարիա ու Մէրսէդէս, իշխանուհի Աստուրիայց, հիմա վախճանեալ, և Տօնա Մարիա Թէրէզա, որ անցեալները ամուսնացաւ Պաւերիոյ Ցէրմանիա իշխանին հետ։ Բայց թագուհին իր ամուսնոյն մահէն վերջ պիտի ծնէր կրկին զաւակ մը, ուստի հանդուցեալ թագաւորին յաջորդին հոգակոչ յուսամը յանգեցուցաւ մանչ զաւկի մը ծնունդեան ակնկալութիւնամբ։ Տօն Ալֆոնսօ ԺԳ-ի ծնունդեամբ, Մարիա Քրիսթինա թագուհին սկսաւ իր զաւկին համար ապրիլ միայն, և բոլոր Սպանիացիք գիտեն թէ ի՞նչ խնամքով և ի՞նչ հոգածութիւն ցոյց տուաւ այդ պատուական մայրը՝ Սպանիոյ ապագայ թագաւորին կեանքին մէն մի ժամուն համար, բուլսանաւէր զոհելով իր իսկ բոլոր հաճոյքները և դիւրութիւնները։ Արդարեւ գերի եղած էր իր զաւկին սիրոյն։ Դիւրեր ցերեկ, ամէն ժամ, իր օգտակար զաւկին կեանքին վրայ կը հսկէր ա՛յնպիսի հոգածութեամբ որ գրեթէ ամէն գիշեր իր վեհափառ մայրը անկողնէն չորս-հինգ անգամ կ'ելնէր իր աչքովը տեսնելու և համոզուելու համար թէ ա՛յդ թանկագին կեանքը ի՞նչպէս կը պահպանուէր։ Այսպէս նայելով անոր, ուսուցիչի և խնամիչի խիստ կանոն մը սահմանելով, որոշեալ ժամանակներուն մանչուկին կերպով սանելով զայն բաց օդին բարեբար ազդեցութեան տակ, ամէն վնասակար բան հեռացնելով անտրմէ, տաժելով անոր սատիճանաւոր զարգացումը, դատարակելով զայն սքանչելի մէթոտով մը, բարի օրինակներով չշղթայելով զայն, Մայր-Թագուհին ապրեցաւ առանց օր մը անգամ բաժնուելու իր Տօն Ալֆոնսոյէն։ Մանկական տխտերուանէն յարձակումներէ պաշտպանելէ զայն, մօր մը և թագուհիի մը արիական պարտաւորութիւնը կատարելով։ Բսի և կը կրկնեմ.— «Թագուհին սուրբ մըն էր։»

Տօնա Մարիա Քրիսթինա կատարելապէս ի գործ դրաւ իր պետական բոլոր պարտաւորութիւնները։ Վիքթորիա թագուհիին նման Պահպանողական և Ազատական դաշինքներուն ալ օրով խղճմտօրէն կատարեց իր պարտականութիւնները։

Բոլոր Աստուածայիներուն նման Մարիա Քրիսթինա թագուհին փորձին ենթարկեցաւ

Վեհափառութիւն թագուհի չըլլար, առաջին կարգի երիտասարդ մը կ'ըլլար։»

Այս խմբագրութեամբ Մարիա Քրիսթինա թագուհին կարողացաւ իր այրիութեան տարեդարձը թողուլ Սպանիոյ Գեղական Գանձուն, և այսպէս իր զաւակներուն համար գեղեցիկ հարստութեան մը հիմք դրաւ։ Հետևաբար, իր եղբկի զաւակները յարգելի օժիտներ ունեցան և գեղեցիկ ամուսնութիւններ կնքեցին Տօն Ֆէրնանտոյ և Տօն Քարլոս արքայազուն իշխաններուն հետ։ Ամէն օր իր անձնական քարտուղարին օգնութեամբ իր ընդարձակ թղթակցութիւնը կատարել վերջ, Մայր-թագուհին կ'ընդունէր արքայական կալուածոց վարիչը, և յետոյ ունկնդրութիւն կուտար իր նախարարներուն պետական գործերուն համար։ Ճաշէն վերջ իր զաւակներուն հետ ժամ մը կուգար Քամբօ տէլ Մորոյի մէջ, որ պալատին շրջակայ մեծ դարասամաններէն մին է, և կը վերադառնար իրիկնամուտին։ Դարնան եղանակը կ'անցընէր Սան Սեբաստիէնի մէջ և ամէն ժամանակ ն. Վեհափառութիւն կանուխ կը քաշուէր իր մահճակալը՝ արևուն հետ կանուխ ելնելու համար։ Շատ քիչ անգամ թատրոն կ'երթար, և ա՛յն ալ ա՛յն առեղծները երբ ներկայացուցիչը բարեդործական նպատակի համար էին։

Մարիա Քրիսթինա թագուհին ընաչէր մանակցիլ մինչդարձային քաղաքականութեան։ Քանզի և Սպանիա մեծ նախարարներն ալ այս կարծիքէն էին և այս պատճառաւ Սպանիա իր խնամակալ վարչութեան օրով կղզիացման քաղաքականութեան մը կը հետևէր։ Այֆոնսօ թագաւորին չափահասութենէն ի վեր Մայր-թագուհին բոլորովին քաշուեցաւ, և բնաւ բան մը անգամ չէ արտասանած այնուհետև քաղաքականութեան վրայ, և ուրախութեամբ կը սեպնէր իր զաւկին գործերը։

Պատերազմացած կ'ըլլանք այս կինը և այս թագուհին, երբ բանի թէ իրենց կին տիպար և սուրբ մայր մը հնչաւ, և իբրև թագուհի հաւատարիմ պաշտպան մը իր Գեսութեան գործերուն։

ՊԱՊԻՆ ՆՈՒԻՐԸ.— Էնա իշխանուհին և Այֆոնսօ թագաւորին ամուսնութենէն վերջ, Պապը Էնա թագուհին պիտի նուիրէ Ոսկեղէն Վարդը։

Այս պապական նուէրը, Բօզա Աւբէա, ոսկիով ընդելուզուած գեղեցիկ զարդ մըն է, թանկարժէք գոհարներով դրուագեալ, և Պապը իրեն նըշան իր մասնաւոր մեծարանքին կը դրկէ նշանաւոր անձնաւորի մը, եկեղեցի մը կամ քաղաքի մը։ Կ'օրհնուի Զատկի չորրորդ կիրակին մեծ և երկար հանդիսաւորութեամբ, որ ծիսական հաւատացեալ հանճարն ոսկի վարդը խորհրդանշանի կը վերածէ Քրիստոսի և քրիստոնէական առաքինութեանց։ Այս խորհրդանշանը տարու տարուութեան ծաղումը կորսուած է հնութեան մշուշներուն մէջ, բայց ոսկի վարդ տալը սիրական սովորութիւն էր Մեծն Գրիգոր Պապին, որ յաճախ իր նախամեծար հաճարած անձերուն կը դրկէր «Ս. Պետրոսի Շղթաներ»էն չնչին մը օրհնուած, ոսկի բանալիներու կամ խաչերու մէջ ընդելուզուած։ Ոսկի վարդին առաջին ակնարկութիւնը եղած է Ժ. դարուն մէջ։ Վերջերը, 1366ին, Ուրբանոս Ե. Պապը ոսկի վարդ մը դրկեց Նաբոլիի Եօաննա իշխանուհիին, և այնուհետև այլեւս սարեկան սովորութիւն մը դարձաւ։ Անգլիոյ Էդուարդ Բ. թագաւորը (որուն օրով Բոլոնքանութիւնը մուտ Անգլիոյ մէջ) երեք անգամներով ընդունեց այդ նուէրը։ Ուրիշ վերջին ժամանակները տրուեցաւ Նաբոլէոն Գ.ի և Սպանիոյ Իզաբելլա Բ.ի։

ԱՆԴԼԻՈՅ ԹԱԳԱՒՈՐԸ ՎԵՍՈՒՎԻ ԾՐԱԿԱՑԻՐԸ։ — Նաբոլիէ կը հեռադրեն անգլ. թերթերու Ուրբաթ աւուր թուով.—Երբ Անգլիոյ թագաւորին զաւակաւոր ծոլածոցը կը մտնէր, ամրոցը փարատեցան, և հիանալի ծիրանի գօտի մը տեսնուեցաւ՝ տարածուած Վեսուվէն մինչև Սանթ-Էլմօ դղեակը, դոյգես իրեն խաղաղութեան նշան մը բարիացայտ հրաբուխէն։ Էտուարտ թագաւոր փութաց նաւակամուրջին վրայ ելնել և զոյգ մը դաշտային ակնոցով ուշադրութեամբ չափեց լեռը, որ պայծառորէն կը տեսնուէր, բայց ամպերը յանկարծ փակեցին տեսարանը։

Ճամբորդութեան դիշերը ծովը խիստ ալեկոծ անցած էր, անձրեւ կը տեղար ամբողջեան, և մերթ ընդ մերթ կ'որոտար և կը փայլատակէր։ Այսու հանդերձ թագաւորն ու թագուհին հանդարտօրէն քնացան մինչեւ Բարիզի ցաւերը, երբ թագաւորը կամրջակին վրայ ելնելու, փափաքելով դիտել նաւանգատին մուտքը։ Հանդարտ խիստ ալեկոծութեան, Ագիքսանտրա թագուհին և Վիքթորիա իշխանուհին կամրջակին վրայ ելան, և երբ արեւը ծագելու քանի մը լուսանկարներ առին։

Աւստրալի դուքսը և դքսուհին արքայական զբօսանաւը գային այցելելու թագաւորին և թագուհիին, որոնց մօտ մնացին կէս ժամ։ Այցելելց նաև Լորտ Բոպկերի, որուն հետաքրքրութեամբ մոկի ըրին թագաւորն ու թագուհին, երբ Լորտը կը պատմէր Վեսուվի հրաբուխին պարագաները խորունկ չտեսնելութեամբ։ Մօտակցութիւնը յետոյ դարձաւ ոգիմպական խաղերուն վրայ, որոնց մեծապէս հետաքրքրուած էր Սլեքքանտրա թագուհին, և Ն. Վեհափառութիւն յոյժ փայլուն նկարագրութիւն մը բրաւ ըմբշական պայքարներուն։

Յետոյ բազմաթիւ կառքերով թագուհին ու թագուհին ճամբայ ելան դէպի Վեսուվ։ Դժբախտաբար, հրաբուխին մօտերը ճամբաներուն վիճակը լաւ չէր, և Նաբոլիէն դուրս ցեխի չոր դաշտ մը կար խորտուտրդ, հրաբուխին մոխիրներուն վրայ սեղացող անձրեւէն ձեւացած։ Ճամբաները հեղուկ շոքոլայի ընդարձակ տարածութեան մը կը նմանին, մինչ ամբողջ գիւղեր ողողակոյտի մը վերածուած էին։ Ամենուրեք, որ որ աչքը կրնար հասնիլ, նոյն շքեղան միայն կ'երևէր։ Էտուարտ թագաւոր ուրախ զուարթ էր, և կատակալանութիւն կ'ընէր ճամբուն դժուարութիւններուն վրայ։

ՍԱՆ ՖՐԱՆՃԻՍԿՈՅԻ հրդեհէն ուրիշ ամէն կրօնական հասարակութենէ աւելի մնասուցաւ կաթոլիկ հասարակութիւնը։ Ասոր պատճառը ա՛յն էր որ քաղաքը յոյժ բազմաթիւ իրանացի բնակիչներ ունի, և 250,000 կաթոլիկներ կային ամէն տեսակէ։ Կարեւոր եկեղեցիներէն մեծագոյն մասը կա՛մ կործանած են և կամ անդարմանելի կերպով վնասուած։ Բիսրտան Արքեպիսկոպոսին կողմէ Նիւ Եորքի կաթոլիկ Արքեպիսկոպոսին ուղղուած պաշտօնական հեռագրի մը նայելով, կաթոլիկ եկեղեցիին յիսուն տարուան գործը փճացած է։ Բարեբաղդաբար ո՛չ քահանայ վիրաւորուած է և ոչ մարդապետ։ «Փրկութեան Բանակ» կրօնական յարմանութեան ամէնէն գեղեցիկ կեդրոնները այրեցան Սան Ֆրանչիսքոյի մէջ։

ՖՐԱՆԲԼԻՆԻ երկհարիւրամեակին առթիւ շատ բաներ ըսուեցան անոր նկատմամբ, բայց կեանքին և կրօնքին հանդէպ իր գաղափարներուն մասին բան մը չըսուեցաւ։ Անա իր կրօնական սկզբունքներուն մէկ մասը։ — «Երբեք տարակոյս չեմ ունեցած Աստուծոյ մը գոյութեան վրայ, թէ Ան ստեղծեց աշխարհը և կը կառավարէ զայն Իր նախախնամութեամբ, թէ Աստուծոյ համար ամէնէն ընդունելի ծառայութիւնն է բարիք գործել մարդուն, թէ մեր հոգիները անմահ են, և թէ բոլոր ոճիրները պիտի պատժուին և առաքինութիւնը պիտի վարձատրուի թէ՛ այս և թէ հանդերձեալ աշխարհի մէջ։»

* * Ֆրանքլինի պատմած մէկ զուարճալի անեկդոտը ցոյց կուտայ քարոզիչ Հուայթֆիլտի պերճախօսական և համոզիչ ձիրքերը։ 1739ին Ֆիլատէլֆիա ժամանեց, և ընդհանրապէս կը քարոզէր դաշտերուն մէջ։ Ֆրանքլին ներկայ եղաւ անոր քարոզներէն մէկուն, որուն նոպատակն էր հանգանակութիւն մը կատարել, և Ֆրանքլին մտքովը որոշեց որ բան մը պիտի չտայ։ Բայց երբ Հուայթֆիլտ կը տարուն էր, Ֆրանքլին սկսաւ կակուղնալ, և որոշեց դրպանը ունեցած ոսկիներ դրամը տալ։ Հուայթֆիլտ սակայն իր քարոզին ընթացքին մէջ հեռուներէ աւելի պերճախօսութիւն կը դնէր, և ա՛յն աստիճան որ Ֆրանքլին որոշեց իր արծաթ դրամը տալ։ Վերջապէս, քարոզը ա՛նքան հիանալի էր որ Ֆրանքլին իր դրպանը ամբողջովին պարպեց հանգանակութեան պնակին մէջ։

ՀԵՌԱՁԱՅՆԵՐ ԵՒ ԴԻՒՂԻ ԿԵԱՆՔԸ. — Մր. Բայտրը Հէկքրտ կը յանձնարարէ հեռաձայնը գործածել իբրեւ միջոց մը՝ գիւղացի ժողովուրդները իրենց տեղերը պահելու։ Ընդհանրապէս, Անգլիոյ մեծ քաղաքներուն մերձակայ արուարձաններուն և գիւղերուն ցանցաւ բնակիչները օրուան աշխատութենէն վերջ զուարճանալու համար քաղաք կը դիմեն, և այս պատճառաւ հեռաձայնով դիւղը իր հմայքը կը կորսնցնէ։ Մր. Բայտրը Հէկքրտ կը յայտարարէ թէ ամէն իրիկուն պէտք է հեռաձայնով գիւղին բնակիչներուն հաղորդել քաղաքային կեանքին հրապուրիչ և գուարճալի կողմերը, և նոյն իսկ ժողովարաններուն մէջ խօսուած քարոզները, որպէս զի գիւղացիք գոհ ըլլան և պէտք չունենան քաղաք վազելու պերճախօս քարոզիչ մը մտիկ ընելու նպատակաւ։ Բայց ասոր համար պէտք է որ քարոզիչները քիչ մը կամաց խօսին, բառերը իրարու հետեւէ չվազցնեն, որպէս զի գործիքը հաւատարմութեամբ իր պաշտօնը կատարէ։ Նոյն իսկ ազատութիւն պիտի տրուի դիւղացիներուն որ կարենան իրենց ուզած նիւթը հեռաձայնել քաղաքի պատուիրներուն, և պատասխան առնել անմոլորմ։

ՄԷԹՈՏԱԿԱՆՆԵՐԸ անցեալ տարուընէ աւելի շատցած կը գտնեն իրենց յարդոնները թիւը, որուն համար կ'բսեն թէ 498,285 է, անցեալ տարիին բաղդատմամբ 13,406 աւելի։ Շատ տարիներէ ի վեր այսքան աճում տեսնուած չէր Մէթոտականներուն մէջ։ Լոնտոնի մէջ մանաւանդ աւելցած է անոնց թիւը։

ԱՅՑԻՆԵՐԸ ԵՒ ԱՆԿԻՆՆԵՐԸ.— Եթէ կը փափաքիք ամուսնանալ անխոհեմութիւն է այրի մնալը։ Անգլիոյ Մարզահարների Վարչութեան տեղեկագրէն բղխող հետաքրքրաշարժ իրողութիւն մըն է ասիկա։ 1870ին հազար այրիներէն 21ը միայն կրցան նոր էրիկ գտնել։ 1904ին հազարին 12կը միայն փորձեցին կրկին ամուսնական վիճակի մէջ մտնել։ Անկին այրերն ալ իրենց բախտէն գոհ ըլլալու ձգտում մը ցոյց կուտան հետզհետէ։ 1870ին հազար անկիններէն 65ը միայն երկրորդ կիներ առին։ 1904ին այս հանգամանական հաշիւը 1000ին 38ի իջաւ։ Հետևութիւն հանողներ կան թէ այս իրողութեան պատճառներէն մին է այրիներուն և անկիններուն երկարակեցութիւնը։

ԼՈՒԻՍՅԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ ՎՍՏԱՆԳԵՐԸ. — Լոնտոնի Սուրբ Ջաղաքական Խորհուրդին անդամներէն Տքթր. Բօլինկրոք իր վերջին ամսական տեղեկագրին մէջ կը խօսի վարակեալ հաղուստներու հանրային լուացարաններու փոխադրելու խնդրոյն վրայ։ Կը յայտարարէ որ, թէեւ 1891 տարւոյ Սուրբ Ջաղաքական Օրէնքը կ'արգիլէ վարակեալ հագուստներուն լուացարանները փոխադրութիւնը առանց զանոնք նախապէս հանձնելու, բայց օրէնքին այս պարագրութիւնը կը վերաբերի միայն «վտանգաւոր տարափոխիկ հիւանդութիւնն» մեջոյա վարակեալ հագուստներուն, և այդ հիւանդութեանց մէջ չի դասեր հարսանիքը, կարմրախտը, կապոյտ հաղը և ուրիշ հիւանդութիւններ, որոնք թէեւ նշանակուած չեն մանաւորապէս, բայց վերջին տասնեան վարակիչ են, և հետևաբար այսպիսի հիւանդութիւններով վարակուած հագուստներ և իրեղէններ յաճախ հանրային լուացարանները կը փոխադրուին առանց կանխաւ հանձնելման։ Քանի մը դաւառային քաղաքներ իրենց առողջապահական օրէնքներուն մէջ այս պարագան նախատեսած են, բայց Տքթ. Բօլինկրոք կը յայտարարէ թէ չեմ կրնար հաստատել որ Լոնտոնի պէս մեծ քաղաք մը ինչպէս անոյթի կը գտնուի այս մասին։ Դպրոցականներուն մէջ ամէն տեսակ տարափոխիկ հիւանդութեանց դէպքեր կը պատահին, մանաւանդ ջրծաղիկ և թոքախտ։

ՀԱՅՈՒՍՏԻ ԽՈՉԱՆԱԿ.—Լոնտոնի Լանսեթ լրմշկական թերթը կ'ըսէ թէ բնակելի սենեակներուն մէջ փոչիկոց հագուստներուն խոզանակումը մաքրասիրութեան զգացման խիստ հակառակ է, թոզունք առողջութեան համար անկէց առաջ եկած չարիքը, ինչպէս փոչիի միկրոպաքտերիան որոշակի ցոյց տուած է։ Հարկ չկայ մեծ երեւակայութեան տէր ըլլալու, հասկնալու համար թէ հագուստի խոզանակը կրնայ շատ դիւրաւ պատասխանատու ըլլալ հիւանդութեանց ծաւալման։ Փոչին երբեք զերծ չէ միկրոբներէ, որոնցմէ շատերը անսասանելի յատկութիւններ ունին։ Հագուստի խոզանակը փոչի արտադրող առաջնակարգ տարր մըն է, և քանի որ անոր գործածութիւնը անխուսափելի է, պէտք է կարելի եղածին չափ առողջապահական պահանջումներուն համեմատ գործածել զայն։ Անշուշտ հագուստները պէտք է խոզանակուին ճիշդ ինչպէս պէտք է ծեծուին գորգերը մաքրելու համար, բայց երկու կերպերն ալ վտանգ մը կը տեղծեն որ աստիճանով միայն տարբեր է ոչ թէ տեսակով։ Հետեւաբար, ճիշդ ինչպէս որ մասնաւոր վայրեր կան գորգերը ծեծելու համար, մարդոց բնակութենէն հեռի — ինչպէս որ պէտք է ըլլան, ոչ թէ տուներուն քովն տակ—, այնպէս ալ առողջապահական ուղղութեամբ կառավարուած տան մը մէջ պէտք է յատուկ սենեակ մը գտնուի՝ հագուստներուն խոզանակման վերապահուած։ Առողջութեան բժանդիր մարդիկ կը թելադրեն որ փոչին վառ ապրեցութենէն ազատելու համար, հարկ է սենեակին մէջ թաց լաթ մը կախել։ Օրական հագուստները փոչի առնելու ա՛նքան յարմարութիւններ և դիւրութիւններ ունին, որ կրնէք մտացածին նկատելու չէ հագուստի խոզանակման համար արուած այս պատուէրները։

ՆԵՐԿԱՅ ԲԱՂԱՔԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ. — Տէյլի Թելեկրաֆ իր Կանանց բաժնին մէջ հետևեալը կը գրէ.— Բարեձեւութեան կերպերուն և քաղաքավարութեան չարժումներուն անկումին վրայ երեմիական ողբեր կարդացողներ կան։ Զոր օրինակ, իրաւ է որ վաթսունմոյ մարդ մը չի գիտեր թէ ի՛նչպէս խոնարհութիւն ընէ։ Եւ ասոր համար երկար բարակ անհանգիստ ըլլալու ալ պէտք չունի։ Ուստի, հիներուն կարծիքին նայելով, քաղաքավարական եղանակները ողբալի անկում մը կրած են։ Բայց եթէ հանդարտ և գիտական ոգիով նկատի առնուին, կը տեսնենք որ ըսուածին համեմատ անանկ բուռն ընդարձակութեամբ անկում մը կրած չէ քաղաքավարութիւնը։ Այլ ընդհանրապէս։

Նախ պէտք չէ մեր չատ հեռաւոր նախնիքներուն անախորժ ու անճաշակ կերպերը նկատի առնենք։ Եթէ արժանահաւատ հեղինակութիւններու խօսքին նայինք, վաթսուն տարի առաջուան երիտասարդները խօսելու մէջ անանկ կոպտութիւն մը կը դնէին, որ հիմա բացարձակապէս արգիլուած է ամէն ինքզինք յարգող ակումբի մէջ։ Թէքքրէյ կը պատմէ թէ երիտասարդ մը պարահանդէսի մը մէջ աղջկան մը հօրը դառնալով կամաց մը անոր բսաւ որ խորհուրդ տայ աղջկանը որպէս զի ուսերը քիչ մը վար առնէ, որովհետև ագեղ են։ Աւելորդ է պնդել թէ մեծ բարեկարգութիւն եղած է այս մասին ներկայ ընդունելութեան սրահներուն մէջ, այրերուն եւ կիներուն յարաբերութիւնները հիմա աւելի նրբացած են քան ակնարկուած ժամանակները, երբ տաղտկացուցիչ խօսակցութիւններ կ'ըլլային ողբալի նիւթերու վրայ։

Այսու հանդերձ, չարունակ քաղաքավարութեան պակասութեան վրայ խօսուիլը կը լսենք, կոչուութեան և կոպտութեան վրայ, որոնք կը յատկանշեն 1906ի երիտասարդները և օրիորդները։ Բայց պէտք է նախ ճշդել թէ քաղաքավարութիւն ըսելով ի՞նչ կը հասկնաք։ Եթէ չաքարաճաշ խօսակցութիւններու մէջ կը կայանան քաղաքավարութիւնը, եթէ պատեհ ու անպատեհ առիթներու մէջ առաւել կամ նուազ ապուշ ֆօնբլիմանոներ ընելն է քաղաքավարութիւնը, տարակոյս չկայ որ այնքան քաղաքավար չենք որքան էին քառասունական թուականներուն մարդիկը։ Բայց ա՞ս է միթէ քաղաքավարութիւնը։ Ընդհակառակն տարիա ազացոյց մը չէ՞ միթէ որ դուք կը նախատէք քան թէ կը յարգէք ձեր ընկերը։ Եթէ կը կարծէք որ ձեր խօսքերուն մէջ յաճախ չատ շաքար խառնելով պատիւ ըրած կ'ըլլաք անոր կամ ներա, ապահովարար չատ դէշ կարծիք մը կազմած էք անոր կամ նէյտա մտքին վրայ հաղիւ մէկ քանի պատուհաններ ունի։

Շիտակը զարմանքով խնացանք այս տուրը լուրը։ Անհրաժեշտ է որ ճարտարապետը կամ ճարտարապետները լուսաբանութիւն մը տան այս խիստ կենսական խնդրին համար, որ ապատնվարար չի բարձրացներ համալսարանականութեան արժանիքը։ Ի՞նչ ըսել է թէ՝ չենել և թէ փլցնել։ Բալուցի որմնադիրները երբեմն կ'ընէին այդ տեսակ բաներ։ Այս հնչակաւոր ճարտարապետները չենք կարծեր որ սանկ տարբական սխալ մը գործեն և կամ չարաշնութիւն մը ընեն։ Ինչո՞ւ չենքը ամուր չչինուի, ինչո՞ւ ճաւակը խորուն։ Ամէն պարապայի մէջ կը կրկնենք թէ այս անհամատասխանութեան մը կը կարօտի։

ԵԳԻՊՏԱՀԱՅ ՔՐՈՆԻԿ

(ԴԱՒԱՌ. ԺՈՂՈՎՈՅ ՆԻՍՏԸ)

10/23 Ապրիլ 1906

Ամսոյս 5/18 Դշ. օր տեղւոյս Ազգ. Առաջնորդարանին մէջ տեղի ունեցաւ Դաւառական ժողովոյ նիստը, ատենապետութեամբ Վահ. Պողոս փաշա Նուպարի։ Անդամներէն ներկայ էին Առաջն. Փոխանորդ Տ. Յարութիւն քհն. Յակոբեան և Տ. Աւետիս քհն. Շաղոյեան, և աշխարհական անդամներ։ Ժողովէն բացակայ անդամները գաւառապէս իրենց բացակայութեանը բանաւոր պատճառները հաղորդած էին։ Գաւառ. Ժողովոյ նիստին ներկայ էին Բաղ. Ժողովոյ անդամները բայի իրենց ատենադիրէն։

Ժողովը կարդաց Առաջնորդարանին 1905ի հաշուեկշիռները և քանի մը բացատրութիւններ առնուելէ ետքը վաւերացուց։

Կարդացուեցաւ Բաղ. Ժողովի կողմէ պատրաստուած Առաջնորդարանի 1906ի պիւտճէն և մանրամասնօրէն նկատողութեան առնելով մէկ քանի բարեփոխութիւններ ընելով ընդունուեցաւ։ Այս բարեփոխութեանց առաջինը կը վերաբերի Ազգ. Մոտուկին աղքատաց համար որոշուած գումարի մասին։ Վահ. Պողոս փաշայի առաջարկութեան վրայ որոշուեցաւ 3100 ղշ.ի յաւելում մըն ալ ընել նախորդ 5400 ղշ.ին վրայ։ Բաղ. Ժողովը աղքատաց Հոգաբարձութեան համար որոշած էր դարձեալ անցեալ տարուան գումարը, նկատելով որ թերեւս Ագթամարի ապատիէին վարձքերուն գանձումը ժամանակ մը յետաձգուի։ Գաւառ. Ժողովը, Վահ. Ատենապետին համամիտ գտնուելով անբաւական գտաւ այդ գումարը և բարձրացուց։ Պիւտճէին բարեփոխութեան երկրորդ գլխաւոր խնդիրը կը վերաբերի Ազգ. վարժարանի ծախքերուն։ Ժողովը որոշեց որ ներկայ գարուցական չրջանին մնացած ամիսներուն % 25 յաւելում ըլլայ վարժարանի պաշտօնէից այն ամսականներուն վրայ, որոնք անբաւական կը դատուին։ Իսկ յառաջիկայ տարեշրջանին ծախքը բարձրանայ պէտքերուն պահանջման համեմատ։

Վարժարանական պիւտճէին խնդիրը տեղի տուաւ միջադէպի մը և օրակարգէն դուրս վիճաբանութիւններու։ Խնդրոյն նկատառման միջոցին ժողովականներէն մին յիշատակած ըլլալով թէ ուսուցիչները ամսականի յաւելում պահանջելով պաշտօնազարել չեն ուզած, Բաղ. Ժողովի Բ. ատենապետը յայտարարեց թէ այդ ուսուցիչներուն իրենց պաշտօնը երեսի վրայ թողլուն պատճառը նոյն իսկ վարժարանին տնօրէնն է, որ ուսուցիչներու պահանջումներուն մասին տեսակցութեան մը մէջ Առաջնորդ Հօր հնսիւլթ ալ բրած է։ Բաղ. Ժողովի դանձապահը բողոքեց այդ ամբաստանութեան դէմ (որովհետև տնօրէնին բարեկամն է) ըսելով թէ Ցակոբեան էֆէնտիին յայտարարութիւնը անճիշդ է և կամ խեղաթիւրուած է և թէ ինք ալ այդ մասին տեղեկութիւններ առած է։ Այս մասին բաւական տաք վիճաբանութիւններ տեղի ունեցած է նաեւ Առաջնորդ վարդապետին ալ ներկայութեանը։ Այս խնդրոյն նկատմամբ քանի մը բացատրութիւններ լուսելէ վերջ, Առաջնորդ փաշային առաջարկութեամբ խնդրոյն քննութեան համար յանձնաժողով մը ընտրուեցաւ։

Կարգացուեցաւ Տ. Մամբրէ Հօր խնդրոյն նկատմամբ Բաղ. Ժողովին Գաւառ. Ժողովին ուղղուած մէկ գրութիւնը, որուն կցորդուած էին Գահիրէի կրօն. Ժողովին վճռագիրը և հանրագիր մը, երկուքն ալ ի նպաստ Տ. Մամբրէ քհ.ի։ Զանազան կարծիքներու փոխանակումէն յետոյ, Ժողովը նկատելով որ թէ՛ տեղական դատարանին և թէ Կրօն. Ժողովին քննութեանց հետեւանօք Տ. Մամբրէ Հօր վերագրուած յանցանքները անհիմն դատուած են, որոշեց որ յիշեալը դարձեալ իբրեւ քահանայ պաշտօնավարէ Մար-Մինասի գերեզմանատան մատուռին մէջ։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հօր տնօրինութեամբ Զէյթուսեան Վ.ի գործը քննելու համար յանձնաժողով մը կազմուեցաւ Տ. Մելսէս եպս. Կէօմրիւքճեանէ, Տ. Գրիգոր քհ. Ճէպէչեանէ և Պաղատ Տ. Վահան քահանայէն։ Այս յանձնաժողովը այսօր պիտի դիմաւորի Պատրիարքարանի մէջ, պիտի քննէ յիշեալին խնդիրը և յետոյ պիտի տեղեկագրէ Կրօն. Ժողովին, պարտ ու պատշաճը տնօրինելու համար։

ՏՈՒԹ. ԲԼԱՐՔ երէկ ընկերակցութեամբ Մր. Բիթի Բերայ Ս. Պատրիարք Հօր բնակարանը երթալով այցելեց Ն. Սրբազնութեան և Զատկական տօնը նորատուրեց։

ԿԱՐՆՈՒՑ հրաժարեալ առաջնորդ Տ. Զաւէն Ծ. վրդ. հեռագրած է Պատրիարքարան թէ ինք Բարերդ մեկնած է և թէ անկէ Պատրիարքարանի հրամանին պիտի սպասէ։

ԿԷՑՎԷ-ԳՐՆՃԼԱԲԻ զարդացեալ երիտասարդները Ազգ. վարժարանին վիճակը ի նպաստ առնելով, դիմած են Թաղ. Խորհուրդին և գովելի նախաձեռնութեամբ նորընտիր Հոգաբարձութիւն մը կազմած են, Թաղ. Խորհուրդին հաճութեամբ։ Նորընտիր Հոգաբարձութեան դիւանը կազմուած է այսպէս.— Տ. Գրիգոր քհ. Թէրզեան (նախագահ) և Տեարք՝ Պողոս Փիլիկեան (ատենապետ), Շնորհք Տէյլիրմէնճեան (ատենադպիր), Մինաս Մէմիշեան (փոխատենադպիր), Արտաչէս Փիլիկեան (փոխատենադպիր), Վաղարշակ Ազարեան (գանձապետ), և Դաւրիէլ Փափազեան, Թորոս Սօֆիեան, Անդրանիկ Շամլեան և Յովհաննէս Տիգրանեան՝ անդամ։ Նորընտիր Հոգաբարձութիւնը կը ջանայ ամէն միջոցները իւ գործ դնել կրթական յարկը լաւ ծրագրով մը օժտելու և Ազգ. մանկտին կատարելապէս դաստիարակելու համար։

ՊՐՈՒՍԱՑԻՆ և Կէմէրիկէն խմբագրութեան հասած նամակներ կը նկարագրեն այն հանդիսաւոր հոգեհանգստեան արարողութիւնները՝ որոնք տեղի ունեցած են տեղւոյն եկեղեցիներուն մէջ, հանգուցեալ Տ. Բարթողիմէոս Ս. Արքեպս.ի մահուան առթիւ։ Պրուսայի մէջ յատուկ Ս. Պատարագ մատուցուած է Առաջնորդը այս առթիւ քարոզ մը խօսելով թուած է Պրուսայի նախկին հանգուցեալ Առաջնորդին տեղւոյն եկեղ. և գործերուն համար մատուցած ծառայութիւնները։ Կէմէրլիի մէջ եւս Ն. Սրբազնութեան համար հոգեհանգստեան արարողութիւն մը կատարուած է և այս առթիւ տեղւոյն ծերունազարդ Տ. Զաքարիա քահանան յուզիչ զամբանական մը խօսած է։

Տ. ՏԱՃԱՏ Ծ. վրդ. Ոսկանեան, Դումդաբուի Դրսի Ս. Յարութիւն եկեղեցիին մէջ, այսօր պիտի մատուցանէ կանոնց յատուկ Ս. Պատարագը՝ որ

ՔՐՈՆԻԿ

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ

ՆՈՐ ՇԷՆՔԵՐԸ ԿԸ ՓԼՑՈՒԻՆ

Ազգ. Հիւանդանոցի Յովհաննէս և Մարթէն Յակոբեան էֆէնտիներու բաժնին չինութիւնները գրեթէ ամբողջացած էին ինչպէս գրած էինք ասկէց առաջ։ Այս թեւին վերայարկին ներքին հիւանդութեանց ծառայող յարկաբաժինը երկու օր է ի վեր սակայն փլցուելու ձեռնարկուած է, խարսուլ չինուածք մը ունենալուն համար, ինչ որ արգէն գիտած էր ասկէ առաջ Ս. Պատրիարք Հայրը Հիւանդանոց այցելած միջոցին։ Երկրաչափ Գէորգ էֆ. Արալանեան, այդ սրահին մէջ գեներալուած «մօգայիքի» քարերուն մակերեսը աչքէ անցուցած միջոցին կը դիտէ որ այս քարերուն ուղղութիւնը սխալ և սրահին կեդրոնը դէպի վար հակած է։ Իսկոյն կ'սկսի նրբաշնչին քննութիւն մը, և այս աւթիւ կը կանչուի Ճարտարապետ Ստեփան էֆ. Համամճեան։ Շէնքերուն ընդհ. քննիչ Ց. էֆ. Ուսնեան և այս թեւին յանձնառու ճարտարապետ Լեւոն էֆ. Կիւրեղեան ժողով կը գումարեն Արտաչանեան Գէորգ և Ստեփան Համամճեան էֆ.ներու ընկերակցութեամբ։ Համամճեան էֆ. կը ներկայացնէ հաշիւ մը որուն համաձայն կը գտնուի Արչանեան էֆ., նոյնպէս կ'ընդունին Ուսնեան և Կիւրեղեան էֆ.ները։ Ստեփան էֆ. Համամճեանի հաշիւը ցոյց կուտայ թէ այդ սրահին բուտրել երկաթները իրենց վրայ 12 անգամ աւելի ծանրութիւն մը կը կրեն, ինչ որ մաճակալները և այլ ներքին առարկաները վնասելուն պատճառ ըլլայ։ Միեւնոյն ատեն շէնքը գեղարուեստական ճաշակէ ալ զուրկ է։ Անձրեւի խողովակներուն սանդիքին վրայի առած դիրքը, և ձեմիչներուն երկաթեայ խողովակներուն չէնքին արտաքին պատին վրայ գտնուելու մը հին չատ հին նահապետական տան մը երեւոյթը կուտան շէնքին։ Ուսնեանններու բաժնին մէջ, չինուելու սկսած գործողութեանց սրահը պէտք եղածին չափ առատ լոյս ստանալիք պատուհաններ չպիտի ունենայ, որովհետև առջեւի մասին վրայ հաղիւ մէկ քանի պատուհաններ ունի։

Շիտակը զարմանքով խնացանք այս տուրը լուրը։ Անհրաժեշտ է որ ճարտարապետը կամ ճարտարապետները լուսաբանութիւն մը տան այս խիստ կենսական խնդրին համար, որ ապատնվարար չի բարձրացներ համալսարանականութեան արժանիքը։ Ի՞նչ ըսել է թէ՝ չենել և թէ փլցնել։ Բալուցի որմնադիրները երբեմն կ'ընէին այդ տեսակ բաներ։ Այս հնչակաւոր ճարտարապետները չենք կարծեր որ սանկ տարբական սխալ մը գործեն և կամ չարաշնութիւն մը ընեն։ Ինչո՞ւ չենքը ամուր չչինուի, ինչո՞ւ ճաւակը խորուն։ Ամէն պարապայի մէջ կը կրկնենք թէ այս անհամատասխանութեան մը կը կարօտի։

ԵԳԻՊՏԱՀԱՅ ՔՐՈՆԻԿ

(ԴԱՒԱՌ. ԺՈՂՈՎՈՅ ՆԻՍՏԸ)

10/23 Ապրիլ 1906

Ամսոյս 5/18 Դշ. օր տեղւոյս Ազգ. Առաջնորդարանին մէջ տեղի ունեցաւ Դաւառական ժողովոյ նիստը, ատենապետութեամբ Վահ. Պողոս փաշա Նուպարի։ Անդամներէն ներկայ էին Առաջն. Փոխանորդ Տ. Յարութիւն քհ. Յակոբեան և Տ. Աւետիս քհ. Շաղոյեան, և աշխարհական անդամներ։ Ժողովէն բացակայ անդամները գաւառապէս իրենց բացակայութեանը բանաւոր պատճառները հաղորդած էին։ Գաւառ. Ժողովոյ նիստին ներկայ էին Բաղ. Ժողովոյ անդամները բայի իրենց ատենադիրէն։

Ժողովը կարդաց Առաջնորդարանին 1905ի հաշուեկշիռները և քանի մը բացատրութիւններ առնուելէ ետքը վաւերացուց։

Կարդացուեցաւ Բաղ. Ժողովի կողմէ պատրաստուած Առաջնորդարանի 1906ի պիւտճէն և մանրամասնօրէն նկատողութեան առնելով մէկ քանի բարեփոխութիւններ ընելով ընդունուեցաւ։ Այս բարեփոխութեանց առաջինը կը վերաբերի Ազգ. Մոտուկին աղքատաց համար որոշուած գումարի մասին։ Վահ. Պողոս փաշայի առաջարկութեան վրայ որոշուեցաւ 3100 ղշ.ի յաւելում մըն ալ ընել նախորդ 5400 ղշ.ին վրայ։ Բաղ. Ժողովը աղքատաց Հոգաբարձութեան համար որոշած էր դարձեալ անցեալ տարուան գումարը, նկատելով որ թերեւս Ագթամարի ապատիէին վարձքերուն գանձումը ժամանակ մը յետաձգուի։ Գաւառ. Ժողովը, Վահ. Ատենապետին համամիտ գտնուելով անբաւական գտաւ այդ գումարը և բարձրացուց։ Պիւտճէին բարեփոխութեան երկրորդ գլխաւոր խնդիրը կը վերաբերի Ազգ. վարժարանի ծախքերուն։ Ժողովը որոշեց որ ներկայ գարուցական չրջանին մնացած ամիսներուն % 25 յաւելում ըլլայ վարժարանի պաշտօնէից այն ամսականներուն վրայ, որոնք անբաւական կը դատուին։ Իսկ յառաջիկայ տարեշրջանին ծախքը բարձրանայ պէտքերուն պահանջման համեմատ։

Վարժարանական պիւտճէին խնդիրը տեղի տուաւ միջադէպի մը և օրակարգէն դուրս վիճաբանութիւններու

յետաձգուած էր անցեալ չորեքշաբթի օր անոպատ օդին պատճառով։

ՍՏԱՑԱՆՔ Տարերք Աւետարանի անունն գիրքը, զոր թարգմանած է Վեր. Գ. Ն. Շիշմանեան. կը բաղկանայ 144 էջէ. մաքուր տպագրութեամբ մը լոյս տեսած Տէր-Ներսէսեան ծանօթ տպարանէն։

ԵՌԱՁԱՅՆ... ԹԷ ԽԺԱՁԱՅՆ (*)

Փափաղեցայ երթալ մտիկ ընել, այս հինգշաբթի, Զիլինկիրեանի Ղալաթիոյ եկեղեցւոյն մէջ կազմակերպած եռաձայնը։ Եւ որովհետեւ Ց. էֆ. Սինանեան զիս անձամբ հրաւիրած էր երթալ կազմելիք գաղափարս իրեն ըսելու համար, ուստի փութացի։

Ցաւսամ թէ Սինանեան էֆ. ներդամիտ պիտի գտնուի եթէ քանի մը տողով քննադատականը ընեմ վերոյիշեալ երգեցողութեան։

Եղած ձայնակցութիւնը, շիտակը ըսելով, շատ աքանչելի էր, իսկ ներդաշնակութեան ըսելիք չկար, մանաւանդ harmoniumին ձայնը որ երբեմն երբեմն պզտիկ ողեկի մը լալու ձայնին պէս կ'ելլէր, աւելի effet մը տալու համար. այս երաժշտական խառնուփնդորութիւնը կերպով մը վիշտ պատճառեց ինծի։

Ցաւալի է եղածը, քանի որ չէ յաջողած և յաջողելէ ալ շատ հեռու է, վասն զի եղածը փորձ չէր, այլ մէկ քանի անգամներ արդէն կրկնուած էր և կը կարծէին որ յաջողած են։

Ճշմարիտ է թէ Խնամակալութեան յարգելի անդամները ամէն նիւթական զոհողութիւն բրած էին՝ ձեռնարկուած գործ մը դլուխ հանելու համար, սակայն դժբաղդաբար իրենց ապաած գեղեցիկ արդիւնքին չի կրցան հասնիլ։

Երեք պիտի չփափաքէի գրել այս տողերը, բայց եղած խմաձայնութենէն (cacophonie) ազդուած կը ստիպուիմ գրել։

Ձայները չէին համապատասխաներ մէկ մէկու, և այսպէս աններդաշնակութիւն մը առաջ կը բերէին։

Երաժշտութիւնը կազմուած է երեք գլխաւոր մասերէ, չափարերութիւն (Rythme) ներդաշնակութիւն (harmonie) և կազմութիւն (Composition)։ Այս երեք մասերը կը կազմեն նուագին ոգին, որով առանցմէ ո և է մաս մը եթէ պակաս ըլլայ, ամբողջ երաժշտութիւնը կը խանդարի և անկարելի կ'ըլլայ ներդաշնակութիւն մը կազմել։

Եռաձայն պատարագի ձայնագրութեան մէջ այս երեք գլխաւոր կէտերէն ոչ մէկը նշմարեցի։ Գալով բուն իսկ ձայնագրութեան կէտին, անմիջապէս հասկցուեցաւ օգտիրներուն երգուած քներէն որ, թէ՛ նօթաները չէին ճանչնար և թէ՛ նուրը ու պատրաստուած ականջ չունէին։

Ուրեմն այս կէտերը նկատի առնելով երեւակայեցէ՛ք թէ արդեօք ներդաշնակութիւն մը կրնայէին առաջ բերել։ Կոչէի միւնոյն բաները հարցնել նաև Սինանեան էֆ.ին իր ուշադրութեան յանձնելով յիշեալ գլխաւոր կէտերը։

Սինանեան էֆ.ի յատկութիւնները կը գովեմ, մանաւանդ ունեցած արուեստագէտի կարողութիւնը՝ զոր մօտէն ճանչցողներէն եմ. այն ատենն որ ես պիտի չհաստատի, եթէ մէկը բան չըլլար ինձ նուագածութեան կազմակերպիչը ինք եղած ըլլար։

Աւելի լաւ գաղափար մը կազմելու համար, կրկին, կրկին մտիկ ըրի եղած ներդաշնակութիւնը, որպէսզի գտնեմ ամներդաշնակութեան պատճառները, և անա թէ ինչպէս աւելի ընդարձակ գաղափար մը կարողացայ կազմել։ Ձայները կը կազմեն հետեւեալ ստորաբաժանումները։

Առաջին ձայն (Սոպրանօ, կամ բարձր ձայն) — Երկրորդ ձայն (Մեզզօ սոպրանօ կամ ստորին ձայն) — Երրորդ ձայն (Թենոր) — Չորրորդ ձայն (Պասս)

Քանի որ այս ցուցակը մեր առջեւ կը գտնուի, նուազէ չհասկցող դասակարգն ալ պիտի կրնայ գաղափար մը կազմել, եթէ ըսեմ որ Ղալաթիոյ եկեղեցիին մէջ եղած ձայնագրութիւնն էր երեք ձայնի համար, այսինքն զօնբրալբօ, թենօր, պաս։ Թօնբալբօն ստուձայն է, այսինքն բարակ եկիւ. թենօրը նմանապէս բարակ ձայն՝ երիկ մարդու, իսկ պասը հաստ մարդու ձայն։ Ղալաթիոյ եկեղեցիին մէջ խօսքով միայն գոյութիւն ունէին այս բաժանումները և ձայները, իսկ գործնականապէս ո՛չ։ Հոն կային պասի և պարիթօնի մնացորդներ՝ որոնք կը կազմէին ամներդաշնակութիւնը եղանակաւորած. ձայնագրութիւնը չատ վար գրուած էր, որով տղաք զօնբրալթօին մասը եթէ ընէին իսկ, անկարելի պիտի ըլլար ներդաշնակութիւն մը առաջ բերել, քանի որ բոլորովին վար կ'իյնային ձայները և այսպէսով թենօրներն ու պասերը միւնոյն ձայնով երգելով՝ կերպով մը երկու ձայն կազմելու պէս կ'ըլլար։ Բայց աս ալ չի կարողանալով իրագործել, բոլորովին խառնաչփոթութիւն մըն էր որ առաջ կուգար և փոխանակ ներդաշնակութիւն մը կազմելու, խմաձայնութիւն մը առաջ կուգար։

Երանի թէ Վահան Վրդ.ին բաժները ուշադրութեան առնուէին և այս եռաձայնը, զոր անկարելի կ'ըլլայ իրագործել, մէկ կողմ թողլով՝ չարուն հակէին մեր միաձայն երգը՝ որ մեր նախնիքներէն մնացած է մեզ, իբր կրօնական գեղարուեստական աւանդ։

ԳԷՈՐԳ ՈՒՆԿՆԱՏԵԱՆ

Բերա

Ա. Զ Դ

Ցաւաջիկայ կիրակի Ապրիլ 23 գիւղիս Ս. Եկեղեցւոյ տօնախմբութեան յատկացեալ օրը ըլլալով՝ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը հրաւիրած է հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատուցանել և իր հովեւունչ քարոզութեամբ ժողովուրդը մխիթարել։

Այս առթիւ յետ աւարտման Ս. Պատարագի Ս. Եկեղեցւոյս և վարժարանիս հիմնադրաց և վերաշինող բարերաց համար, մանաւոր աղօթքներ պիտի կարդացուին։ Արարողութիւնք պիտի սկսին առաւօտեան ժամը 12ին և Ս. Պատարագ ժամը 2 ½ին։

Կնիք Թաղ. Խորհրդոյ
Ֆէրի-Գիւղի

ՐԷՄՄԻ

ԹԷՎՖԻՇԱԹ

Վաղիֆէի մէմուրիյէթէրինի հիւսը իֆա իյլէմէքաէ օլմայարընա մէպսի սիֆիլը նուֆուս խտարէի ումումիյէսի վիլայէթի գալէմի քէֆէպսինտէն բիֆաթլու Հասան Ֆէսիհ վէ Պարը Սիեան Էրէյլիսի գաղաը նուֆուս մէմուրը Ալի Բիղա էֆէնտիլէրէ բիթպէլի Սալիսէ թէվֆիհ պուրլումուշ տր։

ՆԵՐՔԻՆ

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ. — Օսմանիէ Ակադեմիա բարձր պատուանշանը շնորհուեցաւ Գերմանիոյ կայսեր զօրավարներէն Օկիսթ Վիլհէլմ, Օսքար և Եուվաքիմ իշխաններուն։ Շէֆգաթի Ա. պատուանշան շնորհուեցաւ, Գերմանիոյ կայսեր աղջկան՝ Վիքթորիա Լուիզ իշխանուհիին։

*** Օսմանիէ Բ. պատուանշան շնորհուեցաւ Հաչուակալութեան Դիւանին ընդհ. դատախազ Ճէմալ պէյի։ Բ. Մէճիտիյէ՝ Բուլգարիի Երբեակ Նահանգներուն եւմտական յանձնաժողովին խորհրդական Ֆրանսացի Մ. Էմթիկի։ Գ. Օսմանիյէ՝ եւմտական նախարարութեան գանձման վարչութեան տնօրէնի օգնական Քէրիմ պէյի։ Դ. Մէճիտիյէ՝ երկրորդ զօրաբանակին կեդրոնական հիւանդանոցին բժիշկներէն Վիրարոյժ հաղարապետ Ցարութիւն էֆէնտին։

*** Ոսկի Լիւգաթ չքանչան տրուեցաւ Լիվանդ-Հերայտի արտօնատէր Մ. Մրցցի, Հիճազի երկաթուղիին մասին իր ծառայութեանց համար։

ՇԼԷԶՎԻԿ-ՀՈԼՇԹԱՅՆԻ ԴՈՒԲՔԸ. — Ինչպէս երէկ գրեցինք Գերմանիոյ կայսրուհիին եղբայրը Շլէզվիկ Հոլշթայնի դուքը, դքսուհին և իրենց աղջիկը, Պոլիս հասան քաղաքիս հեւեւորդներով։ Վեհ. Սուլթանին կողմէ, կայս. Պալատին օտար հիւրերու հիւրամեծար Կալիպ պէյ, երէկ Բերա-Բալաս երթալով, բարի գալուստ մաղթեց դուքին, յայտնելով որ իրենց հիւրամեծար կարգուած է Ահմէտ Ալի փաշա։ Դուքը իր շնորհակալութիւնը յայտնեց։ Դուքը երէկ հիւրամեծարին հետ պտոյտ մը կատարեց Բեւաղբախանէի կողմը։

*** Դուքը որդին է Շլէզվիկ-Հոլշթայնի հանգուցեալ Ֆրէդերիք դուքսին, և ծնած է 1863 օգոստոս 11ին։ Պատուական հրամատարն է Բրուսիոյ անձնապահ Հիւսարներու և «Հոլշթայնի գուրա» անուն հեւեւակներու զօրագունդերուն։ 1898ին Քոպուրկի մէջ ամուսնացած է Սաքս-Քոպուրկ-Կոթայի Տորոթէ իշխանուհիին հետ։

ՌՈՒՄԷՆ ՆՈՐ ԴԵՍՊԱՆ. — Պոլսոյ Ռուսիոն նոր դեսպան Մ. Ժան Բարիենու, առջի օր Պոլիս հասաւ ռուսական չոգենաւով։ Քարափին վրայ ընդունուեցաւ նախորդ դեսպան Մ. Ակէքսանտր Լաճովաքիի և դեսպանատան պաշտօնեաներուն կողմէ։ Վեհ. Սուլթանին կողմէ օտար հիւրերու հիւրանոցի օգնական Մէհմատ պէյ դեսպանատուն երթալով բարի գալուստ մաղթեց դեսպանին։ Բ. Դրան կողմէ ալ թարգման-քարտուղար Սէֆա եւ Սաատէթտին պէյերը բարի գալստեան այցելութիւն տուին։ Մ. Բարիենու եւրէկ իր յանձնարարագիրներուն մէկ օրինակը յանձնեց Արտաքին գործոց նախարարին։

*** Մ. Ժան Բարիենու անձնօրէն մը չէ Պոլսոյ մէջ, որովհետեւ իր դիւանագիտական ասպարէզին սկիզբները զանազան պաշտօններ վարած է Թուրքիոյ մէջ։ Իբր միջազգային օրէնսգէտ համաւ ունի։ 1853ին ծնած է Բլուէթի մէջ, հետեւաբար 43 տարու է։ Շրջանաւարտ Բարիզի իրաւաբանական համալսարանէն և վկայուած քաղաքային գիտութեանց վարժարանէն։ 1879ին մտաւ պետական ծառայութեան մէջ, անուանուելով Սեպանիկի ռուսական ընդհանուր հիւպատոսարանին իբր քարտուղար։ Երկու տարի ետք Պոլսոյ ռուսական դեսպանատան Բ. քարտուղար եղաւ։ Իր աշխատութիւններէ զնահատուեցան և 1884ին Սեպանիկի ընդհանուր հիւպատոս կարգուեցաւ։ Յետոյ Բեյրութի ընդհ. հիւպատոս եղաւ և 1885ին ռուսական արտաքին գործոց նախարարութեան մէջ կանչուելով, պետ անուանուեցաւ հիւպատոսական մասնաճիւղին։ Եղաւ նաեւ Հռոմի դեսպանատան Ա. քարտուղար և Արտաքին գործոց նախարարութեան դիւանին պետ։ 1886ին եղաւ Աստրիոյ-Հունգարիոյ հետ հիւպատոսական պայմանագրին կնքման յանձնաժողովին քարտուղար, Ֆրանսայի, Անգլիոյ, Ռուսիոյ և Թուրքիոյ հետ առեւտրական բանակցութեանց յանձնաժողովին քարտուղար։ 1887ին Պուքրէշի արտաքին գործոց նախարարութեան առաջ քարտուղար եղաւ։ 1889ին անուանուեցաւ դեսպանական խորհրդական և 1891ին Բիւգրայի ընդհ. հիւպատոս անուանուեցաւ։ 1892ին և 93ին Պերլին ու Վիեննա գնաց, Գերմանիոյ և Աւստրիոյ հետ առեւտրական դաշնագրին բանակցութեանց համար։ Յետոյ յաջորդաբար եղաւ Լա Հէյի դեսպան, պատուիրակ՝ Լա Հէյի խաղաղութեան դեսպանախորհուրդին, և 1905ին Աթէնքի դեսպան, ուրկէց Պոլիս եկաւ։ Մ. Բարիենու կայս. Կառավարութեան կողմէ պատուուած է Մէճիտիյէի Ա. պատուանշանով։

ԿՈՒՍԱԿԱԼԻ ՓՈԽԱՆՈՐԴ. — Տիարպէքիրի կուսակալի փոխանորդ կարգուեցաւ 15րդ զօրաբաժնին հրամանատար Ֆէրիդ Պաշրի փաշա։

ՎԵՍՈՒՎԻ ՁՈՀԵՐԸ. — Վեսուվի արկածեալներուն ի նպաստ մեծ նուագահանդէս մը պիտի տրուի, Բրթի Շանի թաատրոնին մէջ, յառաջիկայ երեքշաբթի օր։

ՇՈՒԵՆԱԻ-ՓԱՐՈՍ. — Սև Ծովին նեղուցին բացերը փայտէ նաւ մը կար, որ իբր ծփուն փարոս կը ծառայէր։ Այս անդամ նոր փարոս-չոգենաւ մը շինուեցաւ Ֆրանսայի մէջ, որ ամիսէ մը Պոլիս պիտի բերուի և պիտի զետեղուի իր որոշեալ տեղը։

ԿՐԹԱԿԱՆ Նախարարութիւնը Բ. Դրան մատոյց նոր օրինագիծ մը՝ նոյն նախարարութեան Բարձրագոյն Խորհուրդին պարտականութեանց մասին։

—Կրթական Նախարարութիւնը գրեց քաղաքապետութեան որ երբ վարժարաններու կողմէ թաղապետական շրջանակներուն դիմում ըլլայ։ հանգեստներու համար, իսկոյն կատարուի առանց ժամանակ կորսնցնելու։ Այդ որոշման շարժառիթը այն է թէ նախնական վարժարաններէ մէկ քանիին մէջ ծաղկեփոշի ու հարանիթի դէպքեր պատահած են։

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ. —Վարչութեան ընդհ. տնօրէն կոմս ա'Սանուի յաջորդին մասին դեռ որոշում չկայ։ Մ. Բիսաաի ընտրութիւնը կանխահաս է, բայց թիկնածուներէն մէկն է։

«ԱՅԻՐԻՔԱՑ»Ի ԸՆԿՄԵԼՈՒՆ ԴՈՐԾԸ. — Մասսուսէի Այրիքա չոգենաւին ընկմելուն գործին առթիւ երեւան եկաւ թէ զարնող Ակոսպոլիոն չոգենաւին նաւապետը կաշառքով սուտ վկաներ վարձել ուզեր է, ինչպէս գրեցինք։ Ռուսկամութեան քննութենէն ապացուցուած ըլլալով այս արարքը նաւապետ Վանկիլի գործը յանձնուեցաւ դատարան։

ՄԻՍԻՐ ԳԻՆԸ. — Քաղաքապետութիւնը նկատելով որ ոչխարի վաճառականներու և մսավաճառներու կողմէ հաստատուած գնման խառնիփնթոր դրութեամբ միսին գինը միշտ բարձր կը մնայ, որոշեց այդ վիճակին դարման մը ընելու համար հարկ եղած միջոցները ձեռք առնել։ Բան այնմ քաղաքապետութիւնը որոշած է յարմար տեղեր մսի վաճառման յատուկ վայրեր հաստատել։ Ոչխարի վաճառականները իրենց ոչխարները ուղղակի նոյն տեղերը պիտի տանին, ուր առանց արգի դրութեան (այսինքն ոչխարին մորթը և փորոտիքը չհանուել ծանրութեան մէջ և ոսկին 120էն հանուել) մսերը իրենց իսկական գինով և ոչխարներն ալ իրենց իսկական ծանրութեամբը պիտի ծախուին։ Այդ կերպով թէ՛ գիները չափաւոր պիտի ըլլան և թէ մսերը առողջապահական կանոններու համաձայն քննութեան պիտի ենթարկուին։

ՄԱՐՍԱՑԻՆ վերատեսութիւնը ընտրեց պէտք տեսնուած նոր պաշտօնեաները, և որոշեց անոնց պաշտօնավայրերը։ Առանցմէ Պոլսոյ և Ղալաթիոյ օտար ապրանքներու մաքսատանց համար ընտրուածներուն մաքսատանց համար ընտրուածները չարաթ օրը գոծի ձեռնարկեցին։

ԶԵՂԾ ՊԱՇՏՕՆՆԵԱՑ. — Նասիպլին գաւառակին (Տիարպէքիր) գայմագամ Հասան Սամի էֆ., մալ-միւտիրի Պէքիր էֆ., Նափպ Ալի Բիղա էֆ. և յանձնումի պաշտօնեայ Իզզէթ էֆ. դատաստանի ենթարկուեցան, վասն զի տասանորդի վարձակալութեան առթիւ զեղծումներ գործած էին։

ՊՐՈՒՍԱՑԻ Նահանգին Միխալըճ գաւառակին մէջ կապերտի գործարանին ու մանարանին տէրը արտօնութիւն խնդրեց՝ առանց մօտ չտխայի և չահեքի գործարան մը ալ հաստատելու համար։

ԱՅԻՈՆԻ ԲԵՐԲԸ. — Իզմիրէն կը գրեն թէ ստոյգ տեղեկութիւններու նայելով եթէ օդերը նպաստաւոր ըլլան, այս տարի Աֆիոնի բերքը աւելի պիտի ըլլայ 1904ի բերքէն որ 10,500 կողով էր։

ՌՈՏՈԹՈՒԻ թաղապետական ժողովը վերակազմուեցաւ։ 12 անդամներէն չորսը թուրք են, չորսը հայ և երկուքը յոյն։ Բաւական ժամանակէ ի վեր է որ հայերը, իրենց մէկ կուսակցական վէճին հետեւանքով մէկ աթոռ կորսնցուցած էին և 3 ունէին, մինչ յոյները մէկ չհատ էին և ունէին 3։ Այժմ հին քանակը վերահաստատուեցաւ, Մկրտիչ Զիա էֆ.ի անդամ ընտրուելովը որով յոյները ըստ առաջնոյն կ'ունենան 2 աթոռ, փոխանակ երեքի։ Արդէն քաղաքին մէջ Հայերը՝ Ցուսայ կրկին են։

ԴՐԱՄԱՆԵՆԴՈՒԹԻՒՆ. — Իմացուելով որ Երզնկայի քաղաքին Ագթաչ թաղը Քեսիսոլլը Հիւսէյին Ալի անուն անձ մը կեղծ դրամ կը պատրաստէ, ոստիկանութիւնը անոր տունը խուզարկութիւն կատարեց և դրամանենգութեան յատուկ գործիքներ, կիսկատար կեղծ մէճիտիյէներ եւայլն գրաւեցաւ։

ԿՈՒԻ. — Մեծ Շուկային դրան առջեւ կօշկակար Կիրակոս Կարապետեան և Բարեաք Գարուի մէջ կօշկակարի գործաւոր Սաքրտչի Տիմիթրի, առջի իրիկուն իրարու հետ կռուեցան։ Կիրակոս կօշկակարի դանակով իր հակառակորդը վիրաւորեց աջ սրունքէն։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԷՐԼԻՆ 30 Ապրիլ. — Էտուարտ Է. և Վիլհէլմ Բ. Նամակներ փոխանակեցին վերջերս՝ յոյս յայտնելով այս տարի իրարու հանդիպելու։

ԲԷՅԹԱ. — Հունգարիոյ երեսփոխանական ընտրութիւններէն մինչև հիմա 257 արդիւնքներ յայտնի են։ Ընտրուեցան 166 անկախութեան կուսակցութենէն, 47՝ խորհրդարանական կուսակցութենէն և մէկ քանի զանազաններ։ Եօթը ընտրութիւններ ալ համեմատականի մնացած են։ Բոլոր նախարարները ընտրուած են։ Բաշտքի կուսակցութիւնը 22 աթոռ չահեցաւ և ազգային կուսակցութիւնը 16 աթոռ կորսնցուց։

ՎԻԵՆՆԱ. — Աւստրիոյ վարչապետ Պաուն կաչ հրաժարեցաւ, և Կայսրը Թրէխդէի կառավարիչ իշխան Հոհենլոհէի յանձնեց նոր Դաշնիքը կազմելու պաշտօնը։ Իշխանը խօստացաւ կայսեր՝ շուտով լուծել ընտրական բարենորոգումներու խնդիրը։

ԲՈՌ-ԼՈՒԻ. — Ֆրանսական Անբրը բաթօ յանձնաւոր այցելեց Մարոկ կղզին։ Անգլիական իշխանութիւնները չատ սիրալիր ընդունելութիւն մը ըրին։ Սպաներուն տրուած հացկերոյթին ատեն Սըր Թոլրնթիէ Պէյլ, Ֆրանսայի համար չատ սիրալիր բաժակ մը պարպեց։

ԱԹԷՆՔ. — Դատաստանագ իշխանը այսօր Ֆալէրի մէջ 180 հոգւոյ հացկերոյթ մը տուաւ ի պատիւ դեսպանական Մարմնին, օտար ընթչական ընկերութեանց ներկայացուցիչներուն, և հելլէն զանազան ընկերութեանց անդամներուն։ Հացկերոյթին կը նախագահէր գատաստանագ իշխանը, որ մեծ ճառ մը արտասանելով, շնորհակալութիւն յայտնեց օտար կառավարութեանց և օտար մրցակցող ընկերութեանց՝ մասնակցած բլայնուն համար Ազգմական խաղերուն։ Դիւանագիտական Մարմնին երիցագոյն անդամ Օամ. դեսպան Ռիֆաթ պէյ պատասխանեց գատաստանագ իշխանին, և երկուճառերն ալ բուռն ծափերով ողջունուեցան։ Այս առտու տեղի ունեցան լողալու մրցումները, և Շուետացիք յաղթական հանդիսացան։ Իրիկունը լուսավառութիւն կատարուեցաւ նաւանդիստին մէջ, որ հիանալի էր և բոլոր մարտնաւերը լուսավառուած էին։ Ամէնէն շքեղ կերպով լուսավառութիւն կատարեց Իտալական Վարեզի մարտանաւը, որ դիմացի երեւոյթ մը ստացած էր։ Վաղը պիտի կատարուի Մարաթոնի ոտնաչափի հանդէսը։ Այս մրցումը, որ ամէնէն դժուարն է, ամէնէն կարեւորն է սակայն, վասն զի մեծ շահագրգռութիւն և հետաքրքրութիւն կը պատճառէ։ Այս մրցումին մասնակցիլ ուզողներուն հելլէն կղերականը քահանայ չէ, այլ Պոլսեցի պարզ սարկաւագ մը։ Բարեպաշտ և համեստ մէկն է։ Մրցումին մասնակցիլ ուզելուն չարժառիթը այն է որ հելլէն մը յաղթական հանդիսանայ։ Ցայտարարեց որ եթէ իրեն հետ մրցողը հելլէն մը ըլլայ, չպիտի մտնէ Ադստիան, այլ իր տեղը պիտի թողու իրմէ ետքը եկողին, և այս կերպով արտաքոյ մրցման պիտի դնէ ինքզինքը։ Իր այս յայտարարութիւնները մեծ խանդավառութիւն առաջ բերին։ Այս սարկաւագը միակն է իր տեսակին մէջ։ Դատաստանագ իշխանը, բարձրատիճան կղերը և բոլոր ժողովուրդը կ'ուզեն որ թող տրուի սարկաւագին՝ մասնակցիլ Մարաթոնի մրցումին։ Այս իրիկուն պիտի տրուի որոշումը։

ԲԱԲԻՋ. — Արտաքին գործոց նախարարութիւնը ցարդ լուր առած չունի Սան Ֆրանչիսքոյի Ֆրանսական հիւպատոս Մ. Բերեդդի Տէլլա Ռոքայի վրայ։

—Մարսէյլէ կը հեռագրուի թէ նաւանդիստէն հեռացուցան Բերուէ եկած երկու չոգենաւեր, վասն զի Բերուի մէջ ժանտախտի սասսիկ համաճարակ կը տիրէ։

ՊԵՐԼԻՆ. — Կայսրը Համպուրկի գարձին ուղղակի Բոյտամ պիտի երթայ։ Պատրաստութիւններ կը տեսնուին դէպի Ագրաս իր ընակիչ ճամբորդութեան համար։

—Գերման կառավարութիւնը երեսուն Պատուիրակներ հրաւիրեց, ներկայ գտնուելու անթել հեռագրի համաժողովի մը, յունիս 28ին։

ՊԷԼԳՐԱՏ. — Սերբիոյ նոր նախարարութիւնը սասկս կազմուեցաւ. — Մ. Մ. Բաբիչ՝ նախարարապետ և արտաքին գործոց, Բրոնիչ՝ ներքին, Բաչով՝ եկմական, Վէսնիչ՝ դատական, զօրավար Բուրնիք՝ պատերազմական, Ատարէ Նէնքոլիչ՝ կրթական և Բասիրօ Սթոյանովիչ՝ առեւտրական։

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ԲԱԺԻՆԸ

ՄԱՀ

Մայր եկեղեցիին մէջ երէկ տեղի ունեցաւ յուղարկաւորութեան հանդէսը Այրի Տիկին Մարիամ Եաղրճեանի (կոզակից հանգուցեալ Էքմէքչի պաշի Յովհաննէս էֆ. Եաղրճեանի)։ Կը նախագահէր Տ. Եղրաս վրդ. Սարչեան։ Ներկայ էին բարեկամներու և ազգականներու խումբ մը բազմութիւն մը։ Մարմինը յետոյ տարուեցաւ Պալրգլրի աղգ. գերեզմանատունը, ուր ամփոփուեցաւ։ Մեր ցաւակցութիւնները։

ԲԵՐԱՅԻ ՍԻՐՔԸ
CIRQUE DE PÉRA

Բեւայի Սիրքին անօրէնութիւնը կը ծանուցանէ թէ Սիրքի մեծ նոր խումբ մը որ դեռ երէկ Պոլիս հասած է, այս իրիկուն ժամը 9ին (Ը. Ե.) պիտի սկսի իր հետաքրքրաշարժ և զբօսալի ներկայացումներուն նոյն թատրոնին մէջ։ Խումբը կը բաղկանայ 40 երկսեռ արուեստագէտներէ, մարմնամարզիկ, ձեւնտածու, լարախաղաց, հոպիտ ևն. ևն. և 60 հատ այլ և այլ մարզուած կենդանիներէ. ինչպէս առիւծ, յովազ, ընձառիւծ, գայլ, արջ, օձ, կոկորդիլոս, կապիկ, այծ, էշ, շուն, ձի ևն. ևն.։ Գինիներն են՝ լօժ-պալդօնները և պէլ-էթաժը 60 ղրշ., մինչ օթեակները 50, ֆօթէօյլ 15, սթալ 10 և կալբրի 5 ղրուշ։

ԲԱՍՊԱԿԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

ԼԻՎԼԲՈՒԼ, Ապրիլ 30

Մյու-Յոր. 5.85 ընս. Օգս.—Սեպ. 5.82 բ. Յլս.-Օգս. 5.86 » Հկտ.—Նոյ. 5.62 »

ԳԼԽԱՐԿԱՎԱՃԱՌ
ՄԷՍՏՃԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Մէստճեան վաճառատունը որ առաջ առաջ Գոն Մ-ուչէ վաճառատունն էր կը գտնուէր և երկու տարի է վեր այրած էր, այս անգամ փոխադրուած է Բերա, Մեծ Փղոց. Օ Լիսն վաճառատան ք վ. Սարգսեան Արարքմանին առաջին յարկը, ուր ըստ առաջնոյն, վերջին նորաձեւութեան համաձայն, կը վաճառէ կանանց յատուկ գլխարկներ, և գլխարկի վերարկելու ամէն տեսակ զարդեր, Եւրոպայէն դեռ նոր հասած իր նոր մոդերով։

30—1

ՍԱԿԱՐԱՆ
ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ԲՈՆՍՈԼԻՏԻ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	Օ.Ո.	101.20
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	»	101.28½
Երէկուան էն բարձր գինը	»	101.29
» էն վար գինը	»	101.19

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	Ֆր.	141.50
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	»	141.87½
Երէկուան էն բարձր գինը	»	142.12½
» էն վար գինը	»	41.50
Շերքէթը Խայրիէ	Օ. Ո.	37.—
Միտիլլիի Պանքա		6.—
Սեպանիկի «	Ֆր.	178.—
Բոմբէյսայ	Ս. Ո.	10.03
Բարասու Բրէվիլէյիէ	Ֆր.	156.—
» Օրտինէռ	»	134.—
Իզմիրի քարսի	»	595.—
Օսմ. Ապահով. Ընկ.	Օ. Ո.	4.55
Թրամվայի բաժնեթուղթ	»	8.65
» պարտաթուղթ	Ֆր.	493.—
Տէրքսիի Ջուրի ընկ.	»	284.—
Աշտաղ. Երկ. բաժնեթ.	Ս. Ո.	18.30
Քարաի Կ. Պոլսոյ	Ֆր.	519.—
Քրէտի Ֆոնսիէ Լիոնիս. 1886		322.—
» » » 1903		267.50
Թրանսվալ		58.—

ՑՈՒՆԱԿԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐ

Ցունական փոխառութիւն	Ֆր.	275.—
Պանք Նաս. Կրէս.	»	438.—
» « » Նոր	Օ.Ո.	4.06
Լաւրիոն	Ֆր.	65.—

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Օսմ. ոսկին 100 ղ.էն		Ղ. փր.
Ֆրանսական ոսկի		87.13
Անգլիական ոսկի		109 33
Բոլ		90.20
Մէճիտիյէ արծաթ		167.24
Ռուպլի թղթադրամ		8.64
Քրիմիոց		51.08

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լմտոնի վրայ չէք	Ղրշ.	109.32½
Բարիզի » »	Ֆր.	22.91¼
Վիէննայի » »	քուրսն	21.88
Պերլինի » »	մարք	18.67

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ
30 Ապրիլ 1906

Ֆրանսական Ռանթ 3 %		99.10
Օսմ. միաց. գոնս. 4 % բաց.		93.60
» » » գոց.		93 55
Ռումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	143.25
Բէյթի պարտաթուղթ	»	416.—
Օսմանեան մաքս	»	496.—
Օսմանեան Պանքա	»	654.—
Քրէտի Լիոնէ	»	1165.—
Բարիզի Պանքա	»	1576.—
Աւստրիական Ռանթ	4 %	99.—
Իտալական »	5 %	105 40
Ռուսական » 4 / 1901		82.42
Սպանիակ. արս. փոխ.	4 %	94.05
Պալիա Քարա Այտըն	Ֆր.	729.—

ԼՈՆՏՈՆԻ ՍԱԿԱՐԱՆ
30 Ապրիլ 1906

Անգլիական Ռանթի		90.37
Օսմ. Միաց. Գոնս. բաց. Փ.կ.		91.87
» » » գոց.	»	92.—
Օսմ. Պանքա		16 12
Գուլկարական 1892		101.50
Ռուսական 4 % 1898—89		83 50
Ցունական Ռանթի		41.25
Զարթրիթ		1 68
Թրանսվալ		2.37
Ռանտամայն		6 28
Ճապոնական 4 %		91.12

ՊԵՐԼԻՆԻ ՍԱԿԱՐԱՆ
30 Ապրիլ 1906

Գերմանական 3 %	—.—
Օսմ. Միաց Գոնս.	93.23
Օսմ. փոխառութիւն 1903	89.—
Ռումէլիի երկաթուղի	146.50
Ռուսական 4 % 1902	81.50
Աստղ. Երկ. Պարտ. Ա.	—.—
« » » Բ.	103.50
» » Բաժնեթ. 60 %	128.—

ՎԻԵՆՆԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ
30 Ապրիլ 1906

Օսմ. Բէյթի	327.—
Ռումէլիի երկաթուղի	153.50
Վիեննական պանք	560.25

ՀՐԱՆՏ ԴԱՇԻԱՆՈՍԵԱՆ

Առեւտրական Կեանքը

ԱՖԻՈՆԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Տնտեսական կարգ մը նախապաշարումներ կան, որոնք արմատացած են ամէն երկրի մշակներուն և վաճառականներուն մտքին մէջ։ Պէտք է պայքարիլ այդ նախապաշարումներուն դէմ, նոյն իսկ երկրագործութեան և վաճառականութեան օգտին համար։

Այս ցաւալի նախապաշարումներուն իբրեւ ուշադրաւ մէկ օրինակը, յիշենք Սելանիկի նառանգին կարգ մը երկրագործները, որոնք կը խնդրեն Անատոլուի աֆիոններուն իրենց նառանգին մէջ ներածութիւնը արգիլել, պատրուակելով որ այդ աֆիոնները, զորս ստորին տեսակ կ'անուանեն, ի վերջոյ արտասահման կը զրկուին Սելանիկի աֆիոնի կնիքի եղծիմով և այսպէս կը վտանգեն այն բարի համբաւը, զոր այդ աֆիոնները Եւրոպայի բոլոր սպառող հրաձարակներուն վրայ կը վայելեն ըստ իրենց։

Այս խնդրանքին ո՛ր աստիճան օրինաւոր ըլլալուն նկատմամբ խորհուրդ ուզուած ըլլալով, Օսմ. Առեւտրական, ճարտարարուեստական և երկրագործական Սենեակը պատասխանած է որ խնդրուած արգելումը օգտակար չէ և Թուրքիոյ մէջ աֆիոնի մշակութեան ու վաճառականութեան շահերուն կը վնասէ։

Արդարեւ ապացուցուած է որ օխան 100—150 ղրշ. արժող արտադրութեան մը, այսինքն աֆիոնին առուտուրին մէջ յանախորդները չեն գտնար այն ուրկէ կամ նուազ ճիշտ գովեսներէն զոր ծախողը կ'ուզէ վերագրել իր վաճառքին, սա կամ նա արտադրավայրին համեմատ։

Մանագէմներ և քիմիագէտներ գիտնականօրէն կ'որոշեն կը սահմանեն թէ աֆիոնին մէջ ո՛րքան մորֆին կայ են., որով Եւրոպայի յանախորդները, մանաւանդ Անգլիոյ մէջ, ապրանքին իսկական որակին ճշգրիտ հաստատող դիներ կ'առաջարկեն։

Ինչպէս կ'երեւայ, գնորդը անվերջէպ մտոյց մը ունի, որով արտաքին եղիքերին նայելու պէտք չի մնար, և սա կամ նա տեղւոյն աֆիոնին ներքին արժէքը դիւրաւ կ'որոշէ։ Այս իրողութիւնէն զատ, որ ատիթ չի տար ո և է կեղծարարի սա կամ նա տեղւոյն աֆիոնին անունը չահագործելու, կան նաև մթնոլորտական պայմանները որոնք յաճախ ըստ կարգի կը նպաստաւորեն Թուրքիոյ սա կամ նա գաւառին մէջ մշակուած աֆիոնը և ուրիշ տեղ մէն ալ մշակուած աֆիոնին քանակն ու որակը կը վտանգեն։

Ասոր համար է որ այն ինչ տարին։ Անատոլուի այս ինչ գաւառին մէջ մշակուած աֆիոնը որակով աւելի լաւ կ'ըլլայ քան Սելանիկինը, ուր աֆիոնին որակը նահանջելու սա կամ նա արտադրավայրին համեմատ կը փոխուի։

Այս բոլոր նկատումներէն զատ, մինչև հիմա Կ. Պոլսէն զրկուած աֆիոնները ընդհանրապէս Ցայն ասիդ շիբինկի կոչուած տեսակին կը պատկանին, որմէն ամէնէն աւելի կը փնտռուին և գրեթէ միշտ աւելի կ'արժենն քան Սելանիկի աֆիոնները։ Ի՞նչ չան կայ տրեմն այս Սելանիկի աֆիոնին կեղծ եղիքիդովը զրկել։ Եւ յետոյ, Թուրքիոյ մէկ նահանգին արտադրութիւնը տարիէ նահանգ մը ներածելու արգելքին ընդունելը ցաւալի նախընթաց մը պիտի կազմէ, որ վերջ ի վերջոյ խափ պիտի դնէ Օսմ. հողին և ճարտարարուեստին զանազան բերքերուն արտադրաւայրերուն միջև ու ի հարկէ արգելք մը պիտի յարուցանէ վաճառականութեան և ճարտարարուեստին ազատութեան։

Միւս կողմէ, այս տեսակ միջոցներու ծախքերը Օսմ. հողին և ճարտարարուեստին արտադրութիւններուն արժէքին պիտի աւելցնեն։

Ահա այս նկատումներով է որ Կ. Պոլսոյ Առեւտրական Սենեակը Առեւտրական և Հանրօգուտ չինութեանց նախարարութեան ուղղած է Թիզբէրեէ մը, վերոյիշեալ խնդրանքը մերժելու համար։

ԱՌԵՒՏՐ, ՕՐԷՆՍԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՏՍՐԵՅԼ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ ՄԸ

Անաւասիկ փոխանակագրի մը գոյութեան պարտաւորիչ պայմաններուն չարունակութիւնը։—

Ե.—Փոխ գրին մէջ պէտք է յիշուի թէ փոխարժէքը ե՛րբ պիտի վճարուի։ Անհամաձայնութեան դուռ չբանալու պայմանով պէտք է պայմանաժամը որոշապէս նշանակել։ Ուստի «այն ինչին այս ինչ տեղը հասած պահուն փոխարէնը վճարուի» ի պէս անորոշ պայմաններով փոխ գիր չի քաշուիր։ Նոյնպէս անընդունելի դատուած են այն փոխ գրերը, որոնք մաս առ մաս պայմանաժամերու մէջ մասնակի վճարումներ կը հրամայեն։ Պայմանաժամը եթէ որոշ չըլլայ, դիւրին է երեւակայել որ այս անորոշութիւնէն պահանջատէր և վճարող պիտի փութան ըստ կամս օգուտ քաղել, պահանջատէրը պայմանաժամը չուտ լրանալուն իսկ վճարողն ալ աւելի ուշացնելուն կողմը բռնելով։ Ուստի փոխ. գրին մէջ որոշապէս պէտք է ցոյց տալ թէ փոխարէնը քանի՛ օր, քանի՛ շաբաթ, քանի՛ ամիս յետոյ պէտք է վճարուի։ Նոյն իսկ կարելի է ցուցանդէպի մը, ուսուցչաւորի մը օրերը պայմանաժամ ցուցնել երբ ուրախ հոն գտնուող մէկու մը վրայ փոխ. գիր քաշել։ Այս կերպ տեղերու վրայ քաշուած փոխ. գրերու պայմանաժամին վերջին օրէն մէկ օր առաջ կը հաստատի փոխարէնը, վասն զի ուսուցչաւորներու վերջին օրը ամէն գործառնութիւն կը դադրի։ Երբ ընդունողը իր վրայ քաշուած փոխ. գրին ընդունած ըլլալը գրելէ յետոյ մուտայ թուական գնել, այդպիսի փոխ գրի մը պայմանաժամին համար բնագրին մէջ նշանակուած պայմանաժամը հիմ կը բռնուի։ Սակայն երբ փոխ գիր մը բոլորովին պայմանաժամ չի կրեր, ըստ Պրիւսէլի օրէնսդրական մեջլիսին ժողովին, «անոր ցոյց տրուած առնոր նոյն հետայն պէտք է փոխարէնը վճարել»։ Հմմ. Օսմ. Օրէնսգրքի, պայմանաժամ չունեցող փոխ. գրի մը կարեւորութիւն չընծայուիր։

Զ.— Փոխ գրին մէջ վճարուելիք տեղւոյն անունը պէտք է նշանակել։ Իր ձեւքին մէջ փոխ. գիր ունեցող մը հարկ է գիտնայ թէ ո՛ւր կը գտնուի իր պարտապանը՝ վճարողը, քանի որ անիկա բան օրինի իր եղած տեղէն տարբեր վայր մը պիտի գտնուի։ Սակայն եթէ առնող և վճարող համաձայնին, նշանակուած տեղէն տարբեր տեղ մէն ալ կարելի է փոխարէնը վճարել։ Ուստի վճարելի տեղւոյն անունը չտրուելով փոխ գրին իսկութիւնը խախտուած չի սեպուիր։

Է.—Փոխ գրին մէջ պիտի յիշուի փոխարժէքին ի՛նչ բանէ ծագումնառած ըլլալը։ Պէտք է որոշապէս գրել թէ փոխարէնը ի՛նչ առնուած է. կանխիկ դրամ, ապրանք ստացուած է, և կամ հաշուի մը փոխարէն քաշուած է։

Երբ անորոշ լեզուով մը «փոխարէնը առնուած»է գրուի, ասկա օրէնքին ոգւոյն չի համապատասխաներ։ Երբեմն ապրանք առնելով փոխ գրին մէջ փոխանակ ուղղակի «ի փոխարէն ապրանք առնուած է» ըսուելու «կանխիկ դրամ առնուած» կը գրուի. ասկէ փոխ գրին օրինաւորութեան ոչ է վնաս չի գար, նկատելով որ ապրանքի մը արժէքը դրամով կը գնահատուի առեւտրի մէջ։ Եթէ իրապէս ապօրինի գործառնութենէ մը ծագում առած փոխ գրի մը մէջ «ի փոխարէն կանխիկ դրամ» նշանակուի, այսպիսի փոխ գիր մը ծախու առնող մը պէտք չէ որ տեղեկութիւն ունեցած ըլլայ այդ փոխ գրին ներքին հանգամանքէն։

Երբ գիտնալով առած ըլլալը ապացուցուի, իրաւազուրկ կ'ըլլայ։

Ֆրանսայի Վճռաբեկ Ատեանին կարծիքով, երբ «փոխարէնը առնուած է» գրուի ու ի՛նչ առնուած ըլլալը չնշանակուի, իր ձեւքին մէջ այդպիսի փոխ գիր մը ունեցողը ազատ ձգուած է որ ապացուցանէ փոխարէնին ի՛նչ բան ըլլալը։

Կը պատահի որ փոխ գիրը քաշողը ուղղակի իր անուան խմբագրէ, այն ատեն քաշողն և առնողն դերը միանգամայն սոնձնած ըլլալով հարկ է «պէտէլի քէնտի վիմիթիմատիր»ի պէս բացատրութիւն մը տալ։

Ը.—Փոխ գրին մէջ յիշուելու է առնուող որոշն պիտի վճարուի փոխարժէքը։ Որո՛ւ ձեռք որ գտնուի փոխ գիրը, իր պահանջատէր նշանակուած ըլլալու է անոր մէջ։ Փոխ գիրը որո՛ւ անուան որ քաշուած է, պէտք է յիշուի անոր մէջ։ Կրնայ ըլլալ որ պայմանաժամը լրանալուն փոխանակ փոխ գրին մէջ յիշուածին՝ ուրիշ անձ մը ներկայանայ իբր պահանջատէր։ Այս բանը կարելի ըլլալու համար պէտք է որ փոխ գիրը ի հրամանի և կամ ասոր իմաստը ունեցող օրինական արտօնութիւն մը պարունակէ։ Ինչպէս յայտնի է, փոխ գիրերը իրր դրամ հրապարակի վրայ կը շրջին ճիշտ ինչպէս։ Երբեմն դրամ, երբեմն ապրանք և երբեմն ալ ցորեն, դարի, են. տալով։ Այն ատեն հիմակուան պէս յանախորդ մը խանութ խանութ թղթատարան չէր դիմեր։ Կանխիկ առուտուր ալ քիչ կար, թէեւ չարը ընականաբար աւելի էր։ Ասոր հետ մէկտեղ, գիւղացիները իրենց վճարումներուն մէջ չատ հաստատ էին, այնպէս որ չօրպահին չէր նեղուեր բնաւ դրամի համար։

Քանի որ Գարահիսարի նահանգի վաճառականը պատկերացուցինք, քիչիկ մը ալ գաղափար տանք թէ ինչ էին այն ատենի վաճառականին կամ խանութպանին տրամադրութեան տակ ունենալիք ապրանքը։ Երեւակայեցէք սենեակի պէս տեղ մը, որ հիմակուան գործատեղիի և այլ խանութի մը համար անհրաժեշտ եղող չնչութեան ձեւէն զուրկ է։ Մարդը ծունկի վրայ նստած է ներքնոցի մը վրայ։ Շուրջը դարակներուն մէջ տեղաւորուած են եղզմա, զուբնի, կերչի, մանուսա, կտաւ, ղլեարկ են.։ Ցանկարարը դիմացը նստած՝ չօրպահին բերուին կը նայի ապրանքին հանելու և գինը որոշելու համար։ Քիչ մը վերջ ծրարը կապուած է արդէն՝ նստէր տրուած գաղտնոցի մը կամ եղզմայի մը մէջ։

Վաճառականութեան այս գիւրին վատակը ծուլացուցած է շատերը, որոնք յաճախապէս չեն ուզած բաժնուիլ այլ հէս վաճառականութենէն այդ նախնական ուղղութենէն, որ հինգսա հնգշնորհ։ Այն ատեն ապրանքներու սպառումը կամ ելուծ ալ մեծ նշանակութիւն մը չունէր, քանի որ լիւալի չան կար վաճառականներու մէջ, և ապրանքը ոլորիկ չանով մը չէր ծախուիր բնաւ։ Անոնք որ սակայն քիչ մը կըրնային ըմբռնել առեւտուր. գործունէութեան սիւիտը, որ կ'ընդգրկէր այս պայմանագրական առեւտուր. կերպին դէմ, անբաւական գտան այլ հէս խանութպանի նստուակ կեանքը և չանով չատ՝ այլ գործով քիչ այդ առուտուրը, և սկսան ուրիշ առեւտուր. կեդրոններու հետ ալ գործ ընել և ներածումի ու արտածումի դրութեան ու մեծ ճիւղի ուղղութեան հետեւիլ։ Ասոր հետեւեցաւ սպառումի աճումին հետաձգումը, ուստի նախնական առուտուրին քիչ քիչ տարաձայնումը։ Դուրսեցի վաճառականներ ալ անուշտ ոչ նուազ գրգիռ եղած կրնան ըլլալ առեւտուրի նախնական պարզութենէն հեռանալու։

Այս պայմաններուն տակ, առեւտրական չահաւէտ ձեռնարկներ չէր որ կը պակսէին։ Ուստի չատեր մեծամեծ չահեր կրցան ունենալ այս բարեշրջութեան մէջ։ Արհեստին յարգն ու պատիւը տարապայման էր, ալ ինչ կը պակսէր վաճառականին համար, եթէ ոչ վասակիլ ու հարստանալ։

Տեղական արտադրութիւններուն չքաղաքակրթիլը, արհեստներուն լքումը և փոխադրութեան միջոցները չկրցին առաջ բերել լիցուն չահերը, որոնք Գարահիսարը վաճառական կեդրոնի մը վերածած էին։ Գիւղացին ալ հետզհետէ սկսաւ իր պարագը չտալու միջոցներ խորհիլ, բան մը որ մեծ հարուած տուաւ վաճառական դասակարգին։

Ահա այս առեւտուր. վիճակը կուգայ կը հասնի 1888-90, ուրեմն վերջ այլեւս նոր վաճառականներ կամ խանութպաններ երեւան կուգան, առեւտր. գործունէութեան նոր ասպարէզ կը բացուի և նորադոյն վաճառականութիւնը կը ծաղկեցնէ Գարահիսարը։ Այսօրուան վաճառականները այս թուականներուն ծնունդն են, և կամ վերջապէս անոնց մէջ հիւսուած։

Գ. ՕԶԱՆԵԱՆ

ՄԵՏԱՔԻՍ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

Եւրոպայի մէջ մետաքսի հրապարակներուն վրայ հանդարտութիւնը կը չարունակէ։ Գիները իրենց հաստատուն վիճակը կը պահեն։ Մետաքսագործի գործարանատէրները եթէ տակաւին պէտք չեն տեսներ մեծաքանակ մետաքս գնելու, բայց աւելի կամ նուազ մասաւոր ապագայի մէջ խիստ կարեւոր գնումներ պիտի ընեն, որովհետեւ բազմաթիւ յանձնարարութիւններ ստացած են։ Այս պատճառաւ մետաքսի հրապարակը ոգեւորուելով գիները աւելի հաստատուն պիտի ըլլան։ Ասիական մետաքս ունեցողներն ու գնողները սպասողական դիրք մը բռնած են այժմ, որովհետեւ առաջինները պէտք եղածին չափ պատրաստ ապրանք չունին իրենց ձեռք և երկրորդներն ալ տիպղական պէտք մը չունին գոհացնելիք։ Նախանիւթին գիներուն սղելը դժբախտաբար կը մնայ գործարանատէրերու, որոնք իրենց եղած յանձնարարութիւններուն խստաթիլը կը տեսնեն, նախանիւթին համեմատաբար բարձր գին մը պահանջելուն համար։

Ամէն պարագայի մէջ, մետաքսագործները նորաձեւութենէ դադրած չեն և նուազագոյն մեծ վաճառատունները ընդարձակ վաճառատներ կ'ընեն, որոնք ի վերջոյ արդիւնաւոր ազդեցութիւն մը ի գործ պիտի դնեն մետաքսագործի ֆապրիքատերերուն գործունէութեանը վրայ։

Մարսիլիոյ, Լիոնի, Միլանի և Լոնտոնի մէջ մետաքսի վրայ քիչ գործառնութիւն եղաւ, բայց գիները ամէն տեղ հաստատուն են։

∴ Իբրեւ մետաքսի հրապարակը չահագրգռող լուր, յիշենք թէ Աւրարտհոնգարիոյ մետաքսագործի մեծ վաճառականները սէնտիքա մը կազմելու վրայ են, նպատակ ունենալով վերցնել իրենց առեւտուրին մէջ մտագործած չարաչահութիւններն ու զեղծումները։ Միւս կողմէ պայմանագրութիւն մը ալ պիտի կնքեն մետաքսագործի գործարանատէրներուն հետ, որպէս զի անոնք ուղղակի սպառողին չծախեն։ Նոր ընկերակցութեան մէջ կը գտնուին ընդամէնը 28 մեծ վաճառատուներ Վիեննայի, Բէյղրայի և Բրակայի։

ԳԱԼԹԱԲԵՐՔԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

Շաքար.— Ժամանակցին և ծախուեցան 5040 պարկ աւստրիական, 2 վագոն փոշի և 2 վագոն քառակուսի տեսակէն։ Աւստրիականին կենդինարը կ'արժէ 85 ղրշ., դանգիդոլը 82½, փոշիին կենդինարը 83 և քառակուսիին 50 քիլոնոց մտուակը՝ 83 ղրշ.։

Խաճուկ.—125 պարկ եկաւ ու ծախուեցաւ, Բիլոյին 100 օխան 620-700ի և Վէրայինը՝ 750-800 ղրշ.։

Բրինձ.— Ժամանակցին և ծախուեցան 900 պարկ Ռանկունն և 567 պարկ եգիպտական։ Ռանկունին պարկը կ'արժէ 110-112 և եգիպտականին խազեվին 86 ղրշ.։

Իւղ.—150 տակառ Քօրֆուլի և Միտիլլի իւղ եկաւ ու ծախուեցաւ։ Քօրֆուլի Ս. տեսակին քիլոն կ'արժէ 4½-4¾ ղրշ., Մէչիտիէն 21 ղրշ.էն, և Միտիլլիին քիլոն՝ 4¼ ղրշ.։

Պղպեղ.—130 պարկ եկաւ ու ծախուեցաւ։ Օխան կ'արժէ 8¼-9 ղրշ։ Լ. Օսմ. 1 օէն։

Մոմ.—700 մտուակ պելժիական եկաւ ու ծախուեցաւ։ Ֆուրնիէի էխդրա տեսակին 11 քիլոնոց մտուակը կ'արժէ 59½-60 ղրշ., 10 քիլոնոցը 49, 7½ քիլոնոցը 38, 8 քիլոնոցը 40 և 3½ քիլոնոցը 17½ ղրշ.։

Կարդի, խավիարի և օճառի վրայ կարեւոր վաճառում մը եղած չէ։

ՍԻՄՈՆ ԶԷՕՄԼԷԳԵԱՆ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ

(1906 Ապրիլ 18 երեքշաբթի

ԵՒՄԻՆ

Լերմակ Առաջին օրեան	40½-41	ֆր.
» երկրորդ »	39½-40	»
Մաքլիւթ »	35-38	»
Զամաբլը »	32-34	»
Ակեթ առաջին, օրեան	41-41½	ֆր.
» միջին »	39½-40½	»
Այսօր ժամանեց 14 [illegible]		

ԱԼԻՔԻՐ

Մեզրիան քրշուած պարկ	74	»
» » »	71	»

ՔՏԷ

Օրեան 19 [illegible]

ԳՆԵՐ

Բէյրամէնէ 14¼-14½ ղրշ. [illegible]

ԱՍՏՄՆԱԲՈՅԺ
Մ. ՄԱՐՏԻՐՈՍՈՎԱՆ
3, ԲԵՐԱ ՄԵԾ-ԲԱՐՄԱՔ-ԳԱԼԱՏԱՅԻ ՓՈՂՈՑ, 3
ՀԻՒԱՆԴԱԳ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ԱՄԵՆ ՕՐ
Գեղեցիկ օրեր ժամադրութիւնով
2—10

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ

ՀԻՆ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ
Շ. ԳԱՐԱՀԻՍԱՐԻ ՄԷՋ

Շ. Գարահիսարի առեւտրական կեանքը աշխարհագրապէս իր ունեցած դիրքին համեմատական չէ այժմ. Մոլեզերքի բաւական մօտ և ներքին քանի մը կարեւոր տեղերու միանգամայն ճամբան եղող գաւառի մը աւելի մեծ գործառնութիւն կը ապասէր անշուշտ վաճառականորէն։ Ասոր պատճառները բազմաթիւ են, ինչպէս պիտի տեսնուի։ Առաջ, երբ քաղաքացի վաճառականը գիւղացիին համար նուիրական անձնաւորութիւնն էր, քաղաքացի վաճառականը տարբը կրցած էր շատ մեծ վստահութիւն մը ներշնչել իր յանախորդներուն և դրամ դիմել, իր ճարպիկութեան համեմատ։ Այն ատեն որքաղաքացիութիւնն կը համարուէր մէկ վաճառականը թողլով ուրիշէ մը առուտուր ընելու։ Անոնց գիւղ ունէր իր վաճառականը կամ չօրպահին, որ մեծ ազդեցութիւն ունէր միանգամայն անոր բոլոր գործերուն վրայ։ Այդ չօրպահին սակայն իր կարգին ամէն ջանքերուն չէր խնայեր գիւղացիին առեւտրական պէտքերուն հանդիպելու։ Երբեմն դրամ, երբեմն ապրանք և երբեմն ալ ցորեն, դարի, են. տալով։ Այն ատեն հիմակուան պէս յանախորդ մը խանութ խանութ թղթատարան չէր դիմեր։ Կանխիկ առուտուր ալ քիչ կար, թէեւ չարը ընականաբար աւելի էր։ Ասոր հետ մէկտեղ, գիւղացիները իրենց վճարումներուն մէջ չատ հաստատ էին, այնպէս որ չօրպահին չէր նեղուեր բնաւ դրամի համար։

Քանի որ Գարահիսարի նահանգի վաճառականը պատկերացուցինք, քիչիկ մը ալ գաղափար տանք թէ ինչ էին այն ատենի վաճառականին կամ խանութպանին տրամադրութեան տակ ունենալիք ապրանքը։ Երեւակայեցէք սենեակի պէս տեղ մը, որ հիմակուան գործատեղիի և այլ խանութի մը համար անհրաժեշտ եղող չնչութեան ձեւէն զուրկ է։ Մարդը ծունկի վրայ նստած է ներքնոցի մը վրայ։ Շուրջը դարակներուն մէջ տեղաւորուած են եղզմա, զուբնի, կերչի, մանուսա, կտաւ, ղլեարկ են.։ Ցանկարարը դիմացը նստած՝ չօրպահին բերուին կը նայի ապրանքին հանելու և գինը որոշելու համար։ Քիչ մը վերջ ծրարը կապուած է արդէն՝ նստէր տրուած գաղտնոցի մը կամ եղզմայի մը մէջ։

Վաճառականութեան այս գիւրին վատակը ծուլացուցած է շատերը, որոնք յաճախապէս չեն ուզած բաժնուիլ այլ հէս վաճառականութենէն այդ նախնական ուղղութենէն, որ հինգսա հնգշնորհ։ Այն ատեն ապրանքներու սպառումը կամ ելուծ ալ մեծ նշանակութիւն մը չունէր, քանի որ լիւալի չան կար վաճառականներու մէջ, և ապրանքը ոլորիկ չանով մը չէր ծախուիր բնաւ։ Անոնք որ սակայն քիչ մը կըրնային ըմբռնել առեւտր. գործունէութեան սիւիտը, որ կ'ընդգրկէր այս պայմանագրական առեւտր. կերպին դէմ, անբաւական գտան այլ հէս խանութպանի նստուակ կեանքը և չանով չատ՝ այլ գործով քիչ այդ առուտուրը, և սկսան ուրիշ առեւտր. կեդրոններու հետ ալ գործ ընել և ներածումի ու արտածումի դրութեան ու մեծ ճիւղի ուղղութեան հետեւիլ։ Ասոր հետեւեցաւ սպառումի աճումին հետաձգումը, ուստի նախնական առուտուրին քիչ քիչ տարաձայնումը։ Դուրսեցի վաճառականներ ալ անուշտ ոչ նուազ գրգիռ եղած կրնան ըլլալ առեւտուրի նախնական պարզութենէն հեռանալու։

Այս պայմաններուն տակ, առեւտրական չահաւէտ ձեռնարկներ չէր որ կը պակսէին։ Ուստի չատեր մեծամեծ չահեր կրցան ունենալ այս բարեշրջութեան մէջ։ Արհեստին յարգն ու պատիւը տարապայման էր, ալ ինչ կը պակսէր վաճառականին համար, եթէ ոչ վասակիլ ու հարստանալ։

Տեղական արտադրութիւններուն չքաղաքակրթիլը, արհեստներուն լքումը և փոխադրութեան միջոցները չկրցին առաջ բերել լիցուն չահերը, որոնք Գարահիսարը վաճառական կեդրոնի մը վերածած էին։ Գիւղացին ալ հետզհետէ սկսաւ իր պարագը չտալու միջոցներ խորհիլ, բան մը որ մեծ հարուած տուաւ վաճառական դասակարգին։

Ահա այս առեւտր. վիճակը կուգայ կը հասնի 1888-90, ուրեմն վերջ այլեւս նոր վաճառականներ կամ խանութպաններ երեւան կուգան, առեւտր. գործունէութեան նոր ասպարէզ կը բացուի և նորադոյն վաճառականութիւնը կը ծաղկեցնէ Գարահիսարը։ Այսօրուան վաճառականները այս թուականներուն ծնունդն են, և կամ վերջապէս անոնց մէջ հիւսուած։

Գ. ՕԶԱՆԵԱՆ

ՄԵՏԱՔԻՍ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

Եւրոպայի մէջ մետաքսի հրապարակներուն վրայ հանդարտութիւնը կը չարունակէ։ Գիները իրենց հաստատուն վիճակը կը պահեն։ Մետաքսագործի գործարանատէրները եթէ տակաւին պէտք չեն տեսներ մեծաքանակ մետաքս գնելու, բայց աւելի կամ նուազ մասաւոր ապագայի մէջ խիստ կարեւոր գնումներ պիտի ընեն, որովհետեւ բազմաթիւ յանձնարարութիւններ ստացած են։ Այս պատճառաւ մետաքսի հրապարակը ոգեւորուելով գիները աւելի հաստատուն պիտի ըլլան։ Ասիական մետաքս ունեցողներն ու գնողները սպասողական դիրք մը բռնած են այժմ, որովհետեւ առաջինները պէտք եղածին չափ պատրաստ ապրանք չունին իրենց ձեռք և երկրորդներն ալ տիպղական պէտք մը չունին գոհացնելիք։ Նախանիւթին գիներուն սղելը դժբախտաբար կը մնայ գործարանատէրերու, որոնք իրենց եղած յանձնարարութիւններուն խստաթիլը կը տեսնեն, նախանիւթին համեմատաբար բարձր գին մը պահանջելուն համար։

Ամէն պարագայի մէջ, մետաքսագործները նորաձեւութենէ դադրած չեն և նուազագոյն մեծ վաճառատունները ընդարձակ վաճառատներ կ'ընեն, որոնք ի վերջոյ արդիւնաւոր ազդեցութիւն մը ի գործ պիտի դնեն մետաքսագործի ֆապրիքատերերուն գործունէութեանը վրայ։

Մարսիլիոյ, Լիոնի, Միլանի և Լոնտոնի մէջ մետաքսի վրայ քիչ գործառնութիւն եղաւ, բայց գիները ամէն տեղ հաստատուն են։

ԱՐՏԱՌՈՑ ԿՏԱԿ ՄԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԺԲ

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԹԱՂԱԿՈՅՍ

Լիսի Ուէկ, իր ընկերուհիին սովորական չափազանցութիւններով վիպելով, վստահ էր որ անիկա իրաւունք ունէր։ Վեցով երեքին արդիւնքը ամէնէն յաւադոյնն էր, որուն կարելի էր յուսալ։ Ո՛չ միայն Լիսի Ուէկին առաջնութիւն կուտար առաջին չորս խաղակիցներուն վրայ, այլ և. ժամանակ կուտար Լիսի Ուէկին իր առողջական վիճակը դարմանելու։ Արդարեւ, Վխքօնսին նահանգը սահմանակից է Իլլինոյսին։ Գլխաւոր քաղաքն է Միլուօքի որ լիճին եզերքը կառուցուած է, և Շիքակոյէն 202 մղոն հեռաւորութիւն ունի և արագ, կանոնաւոր ու յաճախակի հաղորդակցութեան մէջ է Իլլինոյսի բոլոր առեւտրական կեդրոններուն հետ։

Ուրեմն, ամուսնոյ 9ի օրը կ'սկսէր բախտաւոր սկզբնաւորութիւն մը ունենալ։ Ստոյգ է որ այն օր ղգացած յուզումը վրդովեց հիւանդը։

Ուստի երբ Տոքդորը եկաւ, առջի օրուան քիչ մը աւելի յուզեալ դտաւ զայն։ Հաղը վերսկսած էր և տենդային շարժումներով կը չարունակուէր։ Տոքդորը ուրիշ բան չկրցաւ ընել բայց եթէ պատուիրել որ ապսպրուած դեղը չարունակուի։

—Հանգիստ, բացարձակ հանգիստ կ'ուզէ, պատուիրեց Օվիտա Ֆոլիի, մինչ անիկա դէպ ի դուռը կ'առաջնորդէր Տոքդորը։ Խորհուրդ կուտամ ձեզ, Օրիորդ, որ չյոգնեցնէք Միս Ուէկը։ Թո՛ղ առանձին մնայ և քնանայ։

—Տոքդոր, իր վիճակը մոռհոդութիւն կը պատճառէ, հարցուց Օվիտա Ֆոլի, որ դարձեալ երկիւղի մառնուեցաւ։

—Ո՛չ, կը կրկնեմ։ Ցնցղատաց մրն է, որ իր ընթացքը կը չարունակէ։ Թոքը բան մը չունի ո՛չ ալ սիրտը։

Եւ մանուանդ զղուշացէք օրվի հոսանքներէ։ Ա՛հ, թո՛ղ քիչ մրն ալ մնուցող առնէ, նոյն իսկ եթէ ախորժակը չուզէր, օրինակի համար՝ կաթ, արգանակ։

—Բայց, Տոքդոր, եթէ ծանր կրնճռոտութիւն մը չպատահի իր վիճակին մէջ...։

—Միւսո լաւ է կանխատեսել, Օրիորդ։

—Այո՛, գիտեմ, կարելի է յուսալ որ մեր հիւանդը ուժ օրէն պիտի բժշկուի։

Տոքդորը պատասխանեց դլխոյս եւրդնելով, որ ապահովիչ հանգամանք մը չունէր։

Օվիտա Ֆոլի, բաւական վրդոված, հաւանեցաւ Լիսի Ուէկի սենեակը չմնալ և իր սենեակը քաշուեցաւ, դուռը կիսաբաց թողլով։ Հոն, իր սեղանին առջեւ, ուր սագախաղին քարտէսը կը գտնուէր, ուսումնասիրեց Վխքօնսինը մինչեւ անոր վերջին աւանները, կիսմայի, առողջաբերութեան, սովորութիւններու և բարքերու տեսակէտով, իբր թէ մտադիր էր իր կեանքին մնացեալ օրերը հոն անցընել։

Ամերիկեան թերթերը հրատարակած էին հինգերորդ քուեայնին արդիւնքը։ Շաուեր նոյն իսկ խօսեցան Եւրիքէնի մէջագէպին վրայ, ոմանք այժ տալով նաւապետին յաւակնութիւններուն և ոմանք պարսաւելով անոր պահանջումները։ Մէկ խօսքով, մեծամասնութիւնը անմասամ եղաւ Եւրիքէնի։ Ո՛չ, իրաւունք չունէր պահանջելու որ քուեայնին հինգերորդ արդիւնքը ի նպաստ իրեն ըլլար և իրաւունք տուին Տիար Դօրնդրօքի խաղին բոլոր կանոնները խստիւ պահպանելուն համար,

եւ յետոյ, ի՛նչ որ ալ ըսէր Հօճ Եւրիքէն, Լիսի Ուէկ մնած չէր, ո՛չ ալ մանանեղ էր։ Նոյն իսկ աղջիկը իրեն նպաստաւոր հոսանք մը առաջ բերաւ այս կերպով հաստատութեան մրցքին մէջ։ Ամէնքը սկսան աւելի չահագրգռուիլ իրմով, թէեւ դժուար էր հաւատալ որ այդպիսի երկարատեւ ճամբորդութիւններու յոգնութիւններուն կարելոր հանդուրժել մինչեւ վերջը։ Գալով հիւանդութեան, նոյն իսկ ցնցղատաց չէր և 24 ժամ չքաշած պիտի անցնէր։

Եւ սակայն, որովհետեւ ընթերցողը միշտ լուր կը պահանջէ, հինգերորդ խաղակցին առաջնական վիճակին վրայ առտու իրիկուն տեղեկագրեր կը հրատարակուէին, իբր թէ Լիսի Ուէկ բարձրատիճան անձնաւորութիւն մը եղած ըլլար։

Ամուսն 9ի օրը ո՛ և է փոփոխութիւն չտեսաւ հիւանդին վիճակին մէջ։ Ցաջորդ գիշերը, ինչպէս նաեւ Մայիս 10ին Լիսի Ուէկի վիճակը չգէշցաւ։ Օվիտա Ֆոլի անմիջապէս հետեւցուց որ ուժ օրէն իր բարեկամուհին պիտի կրնար ուաք ելնել։ Եւ յետոյ, եթէ իր ապաքինումը պարտաւորէր, կրնային տասը, տասնուհինգ, տասներկու, նոյն իսկ տասներեք և տասնչորսնդ օր սպասել։ Խնդիրը երկու ժամուան ճամբորդութեան մը վրայ էր։ Կը բաւէր որ երկուքն ալ ամուսն 23ին կէս օրվ առաջ Միլուօքի գնային։

Հիւրընկալի սագախալին տրամադրութիւնը զայս կը պահանջէր միայն իրենցմէ։ Եւ յետոյ, եթէ անհրաժեշտ էր հանգիստ առնել, Միլուօքիի մէջ կրնային հանդիպիլ։ Մայիս 10էն 11ի գիշերը բաւական հանդարտ անցաւ։ Հաղիւ Լիսի Ուէկ երկու երեք թեթեւ սարսուռներ զգաց և կը թուէր որ տենդին չրջանը վերջ գտած էր։ Սակայն հաղը կը շարունակէր յոգնեցնել վինը, բայց կուրծքը տակաւ կը հանգստանար և շնչառութիւնը կը դիւրանար։ Ուրեմն նոր կնճռոտութիւն մը ծագած չէր։

Սակայն կը հետեւի որ Լիսի Ուէկ զգալապէս լաւ կը գտնէր ինքզինք երբ առտուն Օվիտա Ֆոլի մէկ ժամու բակակայութենէն ետք տուն դարձաւ։ Ո՛ւր գացած էր։ Բան մը չրսաւ, նոյն իսկ դրացուհիին, որ չկրցաւ պատասխանել Օր. Ուէկի, երբ անիկա հարցում ուղղեց իրեն։ Երբ Օվիտա Ֆոլի սենեակին ներս մտաւ, առանց գլխարկը հանելու գնաց հանդիպեց Լիսի Ուէկը, որ իր ընկերուհիին ոգեւորեալ դէմքն ու վառվռուն աչքերը տեսնելով, չկրցաւ ինքզինքը զսպել։

(Շարունակելի)